

IZR. TANÜGYI ÉRTESEITŐ

Felelős szerkesztő: Barna Jónás.

Megjelen minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. izr. tanító-egyesület.” — Előfizetési ár: nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Győri Adolf egyesületi pénztárhoz VI., Eötvös-utca 6. szám, küldendők. Szerkesztői iroda: VII., Sip-utca 12. sz.

TARTALOM: A csőd kikerülésére Irta: Barna Jónás. — Magyar olvasókönyv. Irta: Hoffman Mór. — Zsidó neveléstani művek. Irta: Krausz Samu. — A rokonszenv és bizalom fejlesztése és ápolása. Irta: Löb Simon. — Egyesületi élet. — Tanügyi mozgalmak. — Könyvismertetés. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

A csőd kikerülésére.

Minden felekezeti iskolának, tekintet nélkül, hogy mely egyházat szolgálja, két életgyökere van. Egyik a hitélet erejéből meríti életnedveit, a másik az illető felekezet szervezetében leli azon feltételeket, melyekhez fenállhatása kötve van.

Nem szeretnénk ismétlésekbe bocsátkozni, miért is csak röviden konstataljuk, hogy hitéletünk talaja oly sivár, oly meddő, hogy abból tápláló életnedvet felekezetünk életfája, az iskola, nem meríthet. Népünk, mely a szent könyveket kapta örökségbe, évszázados elnyomatásában és üldöztetésében oly magasztos eszméken növekedett, melyek törhetetlen fenállását nemcsak biztosították, de gondolatvilágának szelleme, mint hatalmas fénysugár megtörte a sötétséget és világosságot terjesztett a föld egész kerekén. A zsidóságot el lehetett nyomni, vallásunk hiveit ki lehetett rekeszteni az emberi társadalom közösségéből, de azon megváltó eszmék, melyek könyveiben le vannak fektetve, meghódították a világot. A testvériség, a felebaráti szeretet, a könyörületesség, az egyenlőség világot átformáló jelszavai mind szent könyveink igéiből nyertek életet s akkor, midőn e jelszavak forrongásba hozták a nagyvilágot, akkor, midőn az emberiség legnagyobb szellemei ezen magasztos eszmékért lelkesültek és küzdöttek, a társadalomból kiszorított zsidóság, ez a köztől megvetett, a jobbaktól megsajnált zsidóság egész magán- és közéletét ezen eszmék szellemében rég szabályozta már. Hiszen mi voltunk a bibliás nép, mely felvette magába Mózes könyveinek bölcsességét; ez irányította gondolkodásunkat és eljárásunkat, ez teremtette meg intézményeinket, ez vezetett gyermekeink nevelésében, ez szabta meg életrendünket; ezen szent könyveknek költészete emelte fel népünket, hogy ne essék kétségbe a jelen zordonságai miatt, hanem bizalommal tekintsen a jövőbe, mely sorsának javulását ígerte.

És sorsunk javult. Csakhogy az évszázados, sőt évezredes keserves szenvedésekből az átmenet a teljes szabadság felé oly váratlanul lepte meg a zsidóságot mindenfelé s így nálunk is, hogy a hirtelen fény megvakította, a

szabadság élvezete mámorba ejtette a tömeget. Józanságunk elveszett s új, eddig ismeretlen ösvényekre léptünk. Bástyáinkat az örök elhagyták, várainkból az őrség kivonult, elszéledt. A szent eszméknek közösítő kapcsait széttéptük s a hazai zsidóság vallásos élete a vallásbeli nihilizmus utálatos képét tárja elénk.

És tudjátok-e mi a vallásbeli nihilizmus? A tömegnek a szó magasabb értelemben vett jellemtelensége, mely nem ismer semmi magasabb életfeladatot és életezést, melynek minden törekvése egyénekenként is az anyagi boldogulás keresésében merül ki. A vallásbeli nihilizmus nem vet számot a lelkiismerettel, nem tagadja meg, de nem is ismeri fájának történetét és hagyományait, kiveszett lelkéből mindannak fogalma, mi ezelőtt tartalmat és becses értéket kölcsönzött neki. És ne tagadjuk, a mily örvendetes egyrésről, hogy a magyar zsidóság megállja helyét a közélet minden térein, másrésről ép annyira lesujtó, hogy eredeti küldetéséről megfeledkezett.

Vessünk csak egy pillantást iskoláinkra, mily szomorú képet tárnak elénk! Nemcsak a szegénység okozza tengésüket, hanem az áldozatkészség hiánya, mely odadobni hajlandó legféltettebb intézményünket, mihelyt erre kedvező alkalom kínálkozik.

S ha már ma is ürességtől konganak templomaink s mi ennél szomorúbb, ha már ma is alig akadunk a hitélet nyomaira a családban, hova fejlődnek felekezeti közállapotaink, ha gyermekeink nem merithetnek azon ősforrásból, melyhez őket elvezetnünk vallásunk tételes törvénye.

Vigasztalan kép tárul elénk, midőn oly hazai zsidó-felekezeti generációra gondolunk, mely immár nem ismeri szent könyveinket, melynek életfelfogása nem nemesül azoknak klasszikai és etikai szellemén. Honnan meritse e nemzedék ellentálló képességét azon alattomos és nyílt támadásokkal és rágalmazásokkal szemben, melyeknek a zsidóság kitéve lesz mindenkor, honnan merit erkölcsi bátorságot és erőt, hogy szembeszállni is tudjon a vészekkel és lemondani is tudjon, ha már nem rendelkezik azon fegyverekkel, melyek eddig az élet minden viszontagságai ellen megoltalmazták.

A budapesti reform. theologia egyik előkelő tanára a napokban ünnepelte 35 éves szolgálati jubileumát. Az ünnepség végén az egész közönség, melynek soraiban Zsilinszky Mihály államtitkár is ott volt látható, hálaadó zsoltár eléneklésével rekesztette be a szép ünnepet. A reform. felekezet hitéletének erősítésén fáradozik és pedig annál fokozottabb mértékben, minél inkább felismeri azon veszélyeket, melyek előre vetik árnyékaikat. Mi pedig vétkes egykedvűséggel szemléljük felekezetünk romlását és gyermekeink maholnap már azt sem tudják, hogy a zsoltárok szent és elérhetetlen költészete fajunk véréből és lelkületéből sarjadzott.

Midőn pedig iskoláinkat az ernyedésnek indult hitélet immár fenn nem tarthatja, egyedül felekezetünk szervezkedése adhat új erőt, új tápot ezen intézményünknek, melyről lemondanunk nem szabad.

Határozottan állithatjuk, hogy a kormánynak egyszerü óhajta elegendő volna arra nézve, hogy felekezetünk szervezkedése ténynyé váljék. A pártok a harmincz évig tartó viszálykodásban kimerültek már és innen is, onnan is érzik és látják ama nagy pusztításokat és hátrányokat, melyeket mindkét fél

szenvedett. Mi hátráltatja a kormányt egy újabb kongresszus egybehívásában, annál megfejthetlenebb előttünk, mert a divide et impera elve nem vezetheti, de viszont bizonyos, hogy egy egyházilag is rendezett hazai zsidóság sokkal nagyobb szolgálatokat tehetne a nemzeti ügynek, hatékonyabb tényezője lehetne a nemzeti kulturának, mint egy magával tehetetlen, magával meghasonlott felekezet, mely ezen minőségében hazánk közjavait nem szolgálhatja. Egyházi közigazgatásunk szabályozásával lehet csak tömöríteni felekezetünk azon elemeit, melyek hivatva vannak, hogy tudatos eljárással helyre üssék azon nagy erkölcsi károkat, melyeket felekezetünk már eddig is szenvedett és melyeknek hatása alatt felekezeti intézményeink elsenyvednek. Nem elegendő, hogy a közs. kerületek gyűlésein szánameles tehetetlenséggel konstatálják a felekezetünk és egyházunk szervezésére vonatkozó törekvéseknek sikertelenségét, hanem, hogy minden felelősséget és minden odiumot elhárítsanak magukról a vezető elemek és elsősorban az Irodák, jelentsék ki a miniszter előtt, hogy vagy egybehívja a kongresszust állandó viszonyok megteremtésére, vagy visszateszik mandátumaikat a miniszter kezébe, ki intézkedik azután, a mint ő akar. Ha a miniszterium nem hivatkozhatik többé a községkerületekre, ha nem lesznek zsidó közegei, kikkel érintkezésbe léphet, kénytelen lesz megadni azon jogot, mely minket megillet: hogy a félbemaradt kongresszus által 32 év előtt elkövetett végzetes hibákat helyreüssük. Mert azt csak nem fogja akarni a *liberális* kormány, hogy miglen a liberális Magyarországon hazai zsidóságunk még a középkorban is maga intézkedhetett felekezeti ügyeiben, ma egy referáló miniszteri tanácsostól függjön nyolczszázezer lélek egyházi és felekezeti életének sorsa, mert az ily eljárásnak odiuma még a zsidókkal szemben is *feltűnő* és türhetetlen.

Tanítóinkon kívül papjainknak kellene oly czélból sorakozniok, hogy egyházi és felekezeti életünk rendezése napirendre kerüljön.

Proximus ardet Ucalegon!

Barna Jónás.

Magyar olvasókönyv.

Az izr. elemi iskolák II., III. és IV. oszt. számára.

Az „Orsz. izr. tanító-egyesület“ megbízásából szerk.: *Barna Jónás.*

III.

A III. osztály olvasókönyve.

Az a rendszer, melyet Barna Jónás három részből álló olvasókönyvének megírásánál követett, a III. osztályu olvasókönyvben meggyőző erővel dokumentálja annak az elvnek a helyességét, melyet sokan félremagyaráztak, és még mai nap is félremagyaráznak t. i., hogy — „a gyermeknek a legjobb éppen jó.“ Ennek az elvnek helytelen felfogása szülte a multban azokat a tévedéseket, melyek éppen a legfontosabb tananyag tanításánál a gyermek lelkét, szellemét könnyü szerrel megnyomoríthatták, s az olvasási órát reá nézve kinossá tették, úgy, hogy a gyermek az olvasást alaposan megutálta. Mert azt hitték sokan, hogy ha a gyermeknek éppen a legjobb elég jó, akkor a legnehezebb dolgokat kell összeváló-

gatni, s ennek következtében oly olvasási anyagot állítottak össze, mely messze felülhaladta a gyermek felfogó képességét, gondolkörét; a mely anyaggal ennél fogva a tanító nem tudott boldogulni, mert a leglelkiismeretesebb tárgyalás mellett sem volt képes számbavehető eredményt produkálni. Beleunt tehát ő is, s az olvasás gépies gyakorlattá lett, hiával minden szellemi foglalkozásnak, nagy kárára a szív és kedély fejlődésének. Igenis! a legjobb éppen jó, de abban az értelemben, hogy ez a *legjobb* felül ne haladja a gyermek értelmi fejlettségét, mert a levegőbe építeni nem lehet, ennek azután feleljen meg minden irányban és minden tekintetben.

Mert minek tulajdonítsuk azt a valóban elszomorító tényre, hogy tanügyünk tagadhatatlan fejlődése, iskoláink folytonos szaporodása daczára oly nagy tere van a szívet, lelket megmételtyező, izléstelen és mondjuk ki egyenesen erkölcstelen irodalmi termékeknek, ponyvairódmalmi férczműveknek? Bizonyára legalább részben annak, hogy az iskolában néhány éven át beható tárgyalásra felvett olvasási anyag nem vált minden esetben vérévé, nem lett szellemi tulajdonává a gyermeknek; elfelejti mire kikerül az iskolából, nem volt oly nagy vonzó ereje, hogy tartósabban foglalkoztatta volna, s még azután is szívesen visszavisszatért volna, mikor már elhagyta az iskolát. Pedig a gyermeknek itt kell az olvasást megkedvelnie, a mintaszerű iskolai olvasmányok nyomán szeresse még a jót és a szépet. Egyszóval olyannak kell az olvasókönyvnek lennie, hogy a gyermek kötelességén túl otthon is szívesen forgassa, foglalkoztassa szellemét, kedélyét.

A szerzőnek kifogástalan rendszere s tudatos paedagogiai eljárása a III. osztály olvasókönyvében még jobban kibontakozik s teljesen megfoghatóvá teszi azt az anyagi sikert is, melyet ezek az olvasókönyvek mindjárt megjelenésük után elértek.

Ez a rész is VIII. nagyobb fejezetre oszlik. 204 oldalon összesen 144 olvasmányt foglalnak magukban. Az egyes fejezetek alá foglalt olvasási anyag a tantervhez alkalmazkodik s úgy van csoportosítva, hogy azt átmenet fokozatossága a II. osztály olvasókönyvéből a III-ikéba félreismerhetetlen, másrészt pedig ennek az anyaga az előbbiéhez úgy fűződik, hogy azt részint kibőviti, kiegészíti, másrészt pedig, a dolog természeténél fogva, magasabb fokra emeli. Ezzel a szerző, míg egyrészt ebben az olvasókönyvben is szigoruan betartja a fokozatosság elvét, másrészt a koncentráció elvét is keresztülviszi.

Nagyon érdekes szerzőnek anyagcsoportosítása abból a szempontból is, hogy miképpen iparkodik, anélkül, hogy a túlhajtott Zillerizmus hibájába esnék, a szent és prófán történet anyagának kiválasztásánál a modern paedagogia követelményeinek megfelelni. Az oktatás kulturtörténeti kialakulásának elvét itt már figyelembe kellett vennie, mert a tanterv is reá mutat, mikor a magyar nyelvi oktatást általában a nemzeti, vallásos és erkölcsi nevelés szolgálatában állónak mondja.

A szenttörténeti vallásos olvasmányok, (bibliai történetek, mondák és ünnepi hangok) 22—49. olvasm. A *király álma* cíművel kezdődnek és végződnek egy *Szukkoth-ünnepi imával*. Ez olvasmányok közül szigoruan a bibliához tartozik 15 (22—36), azután van néhány szép és érdekes monda Akibáról, Hillélről, Rabbi Izsákról, s Beruria és gyermekeinek megható története. Ezt az anyagot az „Ünnepeink“ czime alá foglalt hat olvasmány egészíti ki: Peszách, Sevuoth, Szukkoth, mindhárom prózában és versben.

Ezek az olvasmányok tartalom, forma és stylus tekintetében valóban mintaszerűek. A szerző nem összefüggőleg tárgyalja a bibliai anyagot, (a mi nem is szükséges); a tanítónak lesz dolga, hogy az egyes olvasmányok közötti összefüggést a bibliai-történet tanításánál a gyermekkel megismertesse. Így *A király álma* című olvasmány után, mely avval végződik,

hogy a király kiadta a parancsot, hogy minden héber fiugyermeket a folyamba dobjanak, következik a „Mózes Fáraó házában“ című monda; Mózes születésével tehát és csodálatos megmentésével a két olvasmány közötti hézag ki lesz töltendő. Mózes jellemzése (24. olvasm.) a hozzá fűzött tanulság, általában a Mózesről irt olvasmányok szívet megindító tartalmukkal és kifogástalan, szép nyelvezetükkel kell, hogy megragadják a romlatlan gyermeki szívet. A „József koporsója“ című monda; „A természet szava“ (39. olvasm.), cz. gyönyörű parabola, Beruria (49 olvasm.), a 3 főünnepet tárgyazó darabok mély ethikai tartalmuknál fogva maradandó hatással lehetnek a fogékony gyermeki lélekre.

A nemzet mondaköreiből és történelméből vett anyag a „Hunor és Magyar“ című mondával kezdődik és végződik *Erdélyi János: Mátyás a szántó* című kedves és tanulságos költeményével (50—75. olvasm.). Ehhez az anyaghoz tartozik még a „Nemzetünk multja“ (Összefoglalás című olvasmány, a mely dióhéjban adja a nemzet történetének kiemelő mozzanatait — de Mátyáson túl — egész Ferencz Józsefig).

Ez a történelmi anyag is nagy tapintattal van összeállítva. Nem fásztja a gyermeket oly részletekkel, melyek csak unalmassá tennék a vele való foglalkozást, hanem azt a mozzanatot, melyet kiemel, hogy a gyermeki lélekben a haza és nemzet iránti szeretet élesztőjévé legyen, érdekesen adja elő; röviden s velősen jellemez, s a történelmi alakok szintén megelevenednek. Éppen ebben a fejezetben mutatta meg a szerző, hogy szigoruan arra ügyelt, hogy az olvasmányok *nemzeti* tartalmának megfeleljen annak nyelvi és aesthetikai mintaszerűsége. Ezeken a példákön lehet a gyermeket a haza és nemzet szeretetére lelkesíteni. A mi nekem ez olvasmányokon különösen tetszett, az, hogy távol áll az olcsó chauvinismustól, mert nagyon szükséges, hogy minden, a hazaszeretethez szolgáló nyilatkozat az igazság és morál általános törvényei alatt álljon. Nem szükséges más nemzetek ellen gyűlöletet hirdetni, ha szeretetet akarunk plántálni a gyermeki szívbe. Megfontolandó, hogy azoknak az intézeteknek, melyeknek feladata a gyermeki gondolatkör megmunkálása, az a nemes feladat is jutott osztályrészül, hogy a gyermek szubjektív egoizmusának szük határait keresztül törjék, s szívét minden jóra és nemesre fogékonyná tegyék.

Mielőtt tovább mennék fejtegetéseimben, fel kell itt emlitenem, hogy az ismertetett II. és III. fejezethez mely írók szolgáltatták az anyagot. Szerzőn kívül, ki e kötetben maga is sokat dolgozott (igy például a II. fejezetben: Bibliái történetek stb. 24 olvasmány került ki az ő tollából), a legkitünőbb írók vannak képviselve e részben. A „Mondák és elbeszélések a hazai történetből“ cz. fejezetben a következő nevekre akadunk: Kiss Áron, Jókai Mór, Szalai Mihály, Havas István, Lampérth Géza, Tóth Béla, Turóczy krónika, Székely István krón., Dugonits András, Szilágyi Sándor, Heltai G. krón., Erdélyi János. De az átalakítás dicséri a mestert.

A gyakorlott tanítónak csak egy pillantást kell vetnie az e könyvben foglalt szent és profán történelmi anyagra, hogy azonnal érintkezési pontokat is találjon, melyeket az oktatásnál felhasználhat. Például ott József koporsója, itt Attila halála.

A IV. fejezet a „Hely- és földrajzi olvasmányok“-at tartalmazza. Összehasonlítva az e fejezetben foglalt anyagot a II. osztályu olvasókönyv ugyanazon nemű anyagával, látjuk, mily természetszerűen kapcsolódik amahhoz, mint bővül és egészül ki; de látjuk azt is, hogy itt a szerző azt a bölcs elvet is figyelembe vette, hogy fokozatosan a közelitől a távolira vezessük a gyermeket. Ezt az anyagot igen ügyesen vezeti be *Pósa Lajos* szép költeménye: Ismerek egy szép országot, mely visszamutat az előbbi fejezetre is. Tájékoztatván a gyermeket a szabadban (78. olvasm.), a helység lakosairól

(79.), azoknak foglalkozása, nyelve és vallásáról (80.), a középületekről (81.) s a városházáról (82. olvasm.) szól, de nem száraz, unalmas leírásokban. Ezeket kerüli, hogy minden olvasmány alkalmas legyen arra, hogy a humánus, nemzeti és ideális értelmek csiráit a gyermeki lélekbe vigye. Igen szép és megható „A vakok intézete“ cz. olvasmány *De Amicis* klasszikus ifj. író után. Természetes egymásutánban következnek az édes hazánk fővárosát és környékét vagy egyes hatalmas alkotásait ismertető olvasmányok. Vármegye és ország (84.), A Gellért-hegy (85.), Az új országháza (86.), Rákos mezeje hajdan (87.), Rákosi szántó dala (88.), Hazánk fő- és székvárosa (90.), A Margitsziget (91.), A magyar király palotája (92.), Királyasszony kertje (93.), számos vonatkozással az előbbi fejezetre. Szépen illeszkedik az anyagba: A Tisza áradása (89.), Az Alföldről (95.) és Szabolcska Mihály: A merre a Tisza folyik cz. megható szép verse (96.), mely a szülőföld szeretetét van hivatva ápolni a zsenge gyermek szívében.

A „Természetrajzi olvasmányok“ czimű fejezet 19 olvasmányt tartalmaz, 9-et az állattanból (97—105.), 7-et a növénytanból (101—112.) és 3-at az ásványország köréből (113—115). Ez az anyag, mely a 2-ik osztályban a beszéd- és értelemgyakorlatok kiegészítésére szolgált, itt nagyobb mértékben a szemléltető oktatás körébe tartozik. Sohasem szabadna elfeledni, hogy az elemi oktatásnak nagy fontossága szinte követeli a behatóbb szemléletet, sikert csak ekkor várhatunk tőle. Pestalozzi ismerte fel legelőször, hogy az elemi oktatás módszere csak akkor vezethet sikerre, hogyha törvényeit az emberi természet fejlődésének menetéből veszi. A ki az emberi természetet a gyermekkor fokán meglesi és megismeri, ugyanazon eredményhez kell, hogy jusson. Ezek a természetrajzi olvasmányok mind úgy vannak írva, hogy egyrészt bőséges anyagot szolgáltatnak a szemléltetésre, sőt mondhatnám a szemléltetés, mint vezérlő szempont, tűnik ki belőlük, másrészt a természet és a természeti dolgok szeretetére vezetik a gyermeket, akinek sohasem szabadna tőle egészen elszakíttatnia.

Az a sorrend is, melylyel a természet három országának képviselőit szerző megszólaltatja, teljes elismerésünket bírja, de különösen az egyes olvasmányok tartalma és stílusa; amaz mindegyik olvasmányban érdekes és vonzó, kerülve minden feles szöszaporitást, emez min denütt kérekt. Csak olvassa el bárki *A golya* cz. (100.), vagy *Az ásványok* cz. (113.) olvasmányt; rövidsége dacára mily pontos és tanulságos. Nagyon helyén valóknak találjuk az ily olvasókönyvekben az összefoglaló olvasmányokat, minők az ásványokon kívül ebben a fejezetben: Vizi madarak (102. olvasm.) és Fák és cserjék (106. olvasm.), A gabonanövények (111.).

A képek a természet világából — IV. fejezet — négy olvasmányt foglal magában. Szépen kiegészítik ezek a II. oszt. olvasókönyvnek 3-ik fejezetében levő olvasmányokat. A délibáb (116.), A szivárványról, A pára, A gőz az olvasmányok czime. Ehhez az anyaghoz Élet és egészség czime alatt ismét 6 olvasmány fűződik. Különösen szép és egyszerűségében, rövidségében különösen alkalmas, hogy a gyermek a befoglalt tanításokat szívébe vesse a 120, A gyermeki kötelesség, Komáromi L.-tól. Éppen az ilyen olvasmányokban ügyelni kell, hogy felesleges szöszaporítás ne rontsa a hatást, a melyet ily tanítással elérni akarunk. Lehet-e szebben kifejezni a szülők iránti szeretetet, mint e pár sorral, melyet ide írunk, hogy erre különös figyelmét hívjuk fel a t. olvasónak?

„Eredj, fiam, a vadon erdőbe vagy menj ki a pusztákra és tekintsd meg ott a golyafiakat. Ime szárnyukra veszik megvénhedett atyjokat, biztos helyre teszik le és eledellel tartják.

A jámbor és kötelességét tudó gyermek gyönyörűsége a ház-

nak. Légy azért öröme, vigasztalása atyádnak, légy háladatos jó anyád iránt .“

Szép természetes sorrendben következnek egymásután: Egészségi szabályok (121.), Munkaszabályok (122.), Illemszabályok az asztalnál (123.), A lakásról (124.), Egészségünk jó levegőt és világosságot kíván (125.). Teljesen kimeríti ezt az anyagot a 3. osztály részére, itt is visszapillantással az előbbi osztály anyagára, a hol „Az emberek életéből“ czim alatt (VII-ik fejezet) a családról, a tisztaságról, a táplálékról, az éjjeli pihenésről szól s az iskolában követendő illemszabályokat állítja egybe. Bizonyítéka ez is a szerkesztő tudatos eljárásának.

Még két fejezetről kell szólnom: az elsőről és az utolsóról. Az I. fejezet meséket, regéket és elbeszéléseket tartalmaz, mindössze 21 olvasmányban (5—35. lap); az utolsó VIII. fejezet az ez osztályban feldogozandó költészeti anyagot tartalmazza (121. olv. — 140.), három imádságot és közmondásokat.

A mondottakból már szinte magától értetődik, hogy e két fejezet anyagának megválasztása sem áll mögötte a többinek. Hadd emeljem ki az I. fejezetből az Andersenből vett *A harmatcsepp meséje* cz. (13.) olvasmányt, mely nemcsak szép tartalmánál fogva egyik gyöngye e kötetnek, hanem azon körülménynél fogva is, hogy alkalmat nyújt a tanítónak a *forrás, patak, folyó, folyam* és *tenger* rokonértelmű fogalmak szemléltető megértésére. *Curtmannak* van egy ilyen olvasmánya, de nem oly szép, mint Andersené. A szerzőnek tudatos munkája ezen is meglátszik. A Tompa Mihály után dolgozott darabok: A pipacs (10.), A moha (17.) s a többi darabok is mind úgy nyelvi, mint formai tekintetben dicséretre méltók.

Ritka gonddal van összeválogatva a költészeti anyag is: Arany János, Petőfi Sándor, Gyulai Pál, Tóth Kálmán, Tompa Mihály, Eötvös József, Vachot Sándor, Kiss József, Hetey Gábor, Pósa Lajos, Rudnyánszky Gyula szolgáltaták e fejezethez az anyagot. Szépen fejezi be ezt e fejezetet Pósa Lajos szép költeménye: *A haza*. Mig egy részök e költeményeknek a hazafias érzés ébresztésére és ápolására szolgál, minők: Kik voltak a honvédek (127.), A rab gólya (128.), Honfidal (135.), Balázs vitéz (131.), addig mások a szülőföld, a szülők iránti szeretet érzését vannak hivatva fejleszteni vagy megszilárdítani; Szülőföldemen (129.), Éji látogatás (133.), Az árva leány (134.), A megfagyott gyermek (139.), Egy sir (140.) és Petőfinek: Füstbe ment terv czimű gyönyörű kis költeménye . . . az anya iránti szeretet meghatározó rajzával. Igen szép az a pár kis ima is a könyv végén.

Benső örömmel mentem végig ez olvasókönyvön, s a lelkiismeretes tanító, ki iskolájában ez anyagot feldolgozni fogja, nem hiábavaló munkát fog végezni, hanem oly eredményt fog elérni, melynek áldása el nem maradhat.

Hoffmann Mór.

Zsidó neveléstani művek.

Egy vidéki érdeemes tanító kérdést intézett hozzám az iránt, hogy a zsidó nevelésügy történetéről mely művekből lehetne tájékozódni? Feleletül összeállítottam az itt következő listát, melyet abban a reményben teszek közzé, hogy esetleg szélesebb köröknek is szolgálatot tehetek vele.

A zsidó nevelés történetéről tulajdonképen az egész rengeteg nagy zsidó irodalom nyújt tájékozást, mert kezdve a szentirástól, egészen a legújabb termékekig mindenütt találunk részben valóságos neveléstani adatokat, részben pedig maga az illető munka tekinthető valamely kor vagy egyén műveltségi állapota jelének, és így közvetve minden irodalmi termék a neveléstan szempontjából is tanulságos. Mégis az ilyen munkák inkább csak

forrásokul tekinthetők, holott a jelen esetben a zsidó nevelésügyet *rendszeresen* tárgyaló művekről van szó. Épen ennél fogva ezek a művek újabb koruak.

A következő listában, melyet az írók nevei szerint abécé sorrendben közlök, az egyes munkák nagyon változatos természetűek, és így az egyéni ízlés határozza meg, vajjon azok csakugyan idevalók-e vagy nem tartoznának-e ide másféle, itt kihagyott művek? Erről döntsének mások.

A művek cziméhez zárjelben csak ott toldok hozzá néhány szót, a hol a czim egymagában nem tájékoztatna a mű természetéről.

- Abrahams J. Jewish Life in the Midle Ages (Zsidóélet a középkorban), London 1896. (The mediaeval schools = a középkori iskolák 340—356. l.)
- Anglia. Sok adat található Jewish Quarterly Reviw XI. (1897), 637.
- Astruc A. Enseignement normale de l'histoire des Hebreux, Paris.
- Ászif. (האסיה) II. 343. התלמוד והחנוד cikk (tanulás és nevelés.)
- Atya. Egy izr. atya igénytelen észrevételei a gyermekek hitbeli neveléséről, írta Pserhofer Samu (Löw L. A magyar zsinagóga, Pápa 1847. 69—73.)
- Bacher V. Die Agada der Tannaiten, Strassburg i. E. 1890. (a tárgymutatóban l. „Kinder-erziehung, Lehrhaus, Lehrer, Schüler“ cikkeket.) Ugyanigy az „Agada“ folytatólagos köteteiben.
- Bacher-Bánóczi, az általuk szerkesztett Magyar-Zsidó-Szemle tanügyi rovatában, különösen a zsidó kátékról I. 111.
- Bánóczi J. Az országos izr. tanítóképző-intézet története, Budapest 1897.
- Berliner A. (Recenzióban). Magazin für die Wissenschaft des Judenthums. XI. 1884.
- Bigart J. L'Alliance Israélite. Son action éducatrice. Paris 1900.
- Blau I. Tanulmányok a bibliai bevezetés köréből (a 89. lapon a ממצפ"ך betűkről az iskolában.)
- Bloch J. S. Von der Elementar-Schule und dem Erziehungswesen der alten Völker. Wien (?)
- Bogdányi K. Aranyeszmék a talmudból. Szeged 1883. V. ö. ugyanattól Charakterzüge berühmter Israeliten. Nyiregyháza 1879.
- Büchler S. A magyarországi zsidó iskolák multjából (M. Zs. Szemle XI. 435.)
- Cassel S. Mischle Sindbad. 3. kiadás. Berlin 1891. (389. lap a gyermekek jövődelő tehetőségéről.)
- Cohn A. Etablissement d'instruction israélite en orient. (Le lien d'Israel IV. 1859. No. 8.)
- Csukássy-Schön. Zsidók története. Budapest 1886. (§. 82: Oktatásügy.)
- Deutsch H. A misnah methodológiája (az orsz. izr. tanítóképző-intézet Értesítője 1885.)
- Diestel. „Erziehung“ cikk a Schenkel-féle bibliai lexiconban, II. 172.
- Eisler M. A zsidó tanítóság multjából Erdélyben, Izr. Tanügyi Értesítő XXV. 1900. 250—261.
- Ehrentheil M. Geist des Talmud, Budapest 1887. („Erziehung und Unterricht.“)
- Felsenthal B. Jüdisches Schulwesen in Amerika, Chicago 1886.
- Gelder Elias von. Die Volksschule des jüdischen Alterthums nach talmudischen und rabbinischen Quellen, Berlin 1872.
- Getz. הדת והחנוד, Wilna 1896.
- G. F. Az orosz zsidók mivelővés történetéhez, M. Zs. Szemle XI. 480.
- Gfrörer. Das Jahrhundert des Heils, I. 186—192.
- Ginsburg. „Education“ cikk a Kitto-féle müben: Cyclopaedia of Biblical Literature.
- Güdemann M. Das jüdische Unterrichtswesen während der spanisch-arabischen Periode, Wien 1873. — Geschichte des Erziehungswesens und der Cultur der Juden, Wien 1880. 1884. 1888. 3. kötet. (Lefordittatott héberre A. S. Friedberg által, Varsó 1899. Megjelent az *Achiaszaf* társaság kiadványai közt, a szerző toldalékai.) Quellenschriften zur Geschichte des Unterrichts und der Erziehung bei den deutschen Juden, Berlin 1891.
- Hamburger J. Realencyclopaedie für Bibel und Talmud, Neu Strelitz 1870. és Strelitz 1883. 2. kötet. „Erziehung, Lehren, Mizwa, Schule, Schüler, Unterricht“ cikkek.
- Herzfeld. Geschichte des Volkes Jisrael, III. 243. 266—268.
- Hirsch S. R. Aus dem rabbinischen Schulleben. Frankfurt a. M. 1871.
- Hildesheimer. L. Berliner.
- Hochmuth A. Die jüdische Schule in Ungarn. Miskolcz 1851.
- Jacobson M. Versuch einer Psychologie des Talmud. Hamburg 1878. (93—101. l.)
- Jordan S. R. Jochanan b. Nappacha (a 4. 9. l. kk.)
- Israelit. (Der J. des 19. Jahrhunderts) IX. (1848) 151 (tanügyi dolgokról, tanítóképzőkről stb.)
- Israelitischer Volkslehrer. Folyóirat. Frankfurt a. M.
- Israelitisches Jahrbuch. 1859. 8. l.: Ein Wort über das jüdische Schulwesen in Ungarn.
- Karo. A Sulchan-Aruch-ban a thora-tanulás szabályai.
- Kaufmann D. (A Güdemann-féle munka recenziójában) Göttingische Gelehrte Anzeigen 1886, 70--94. l. V. ö. Weiss דור דור ודור שני (IV. 311.) Elia Menachem Chalfan arról, hogy

zsidók nem zsidókat tanítanak (angol nyelven) Jewish Quarterly Review IX. 500, v. ö. Allgem. Zeit des Judenthums 1887, No. 39, 463. l. A zsidó káté M. Zs. Szemle, I. 119. ugyanaz németül és olaszul.

Kayserling M. Századunk elejéből. (Évkönyv 1895.)

Keim Th. Geschichte Jesu, 3. kiadás. Zürich 1873 (az I. rész 2. fejezete.)

Kennedy. „Education“ cikk Hastingsnál: Dictionary of the Bible, I. 1898. 646—678 l.

Krausz S. Das jüd. Kind auf dem Spielplatze (Oesterr. Wochenschrift 1896. No. 45.) A tanítók és amórák titkos gyűlései. (M. Zs. Szemle X. 461.) Das Talmudstudium wie es ist und wie es sein sollte. (Allgem. Zeit des Judenthums 1895. No 40.) Kántorképzés. (Jövő I. 7.)

Lederer A. Die isr. Praeparandie und die mit derselben in Verbindung stehende Musterhauptschule in Pest, Ben-Chananja 1863, 689. l.

Lewit J. Darstellung der theoretischen und praktischen Paedagogik im jüd. Alterthume. Berlin 1896.

Löw A. Drei jüdische Paedagogen. (Neuzeit 1857. No. 13.)

Löw L. Einleitung in die heil. Schrift. (Gross-Kanizsa 1855.) 343. l. 221. j. 349 (229), 350, §. 683, §. 687; az egész 6. fejezet 352—352. l. Die Lebensalter in der jüdischen Literatur. (Szegedin 1895, 195. l. 407. l. kk.)

Löw J. és Kubinyi. A szegedi zsidók (Szeged 1885, „Népiskola“ fejezet.)

Luzzatto (leveleiben, אגרות שד"ל I. No. LIII.)

Maimonides. Hilchoth Talmud Thora (azaz a thora tanulóinak szabályai; nagy törvénytárának egy része.)

Mandel B. Kazinczy és a zsidók. (Évkönyv 1899.)

Marcus. S. Die Pädagogik des isr. Volkes. Wien, 1877. 2. rész.

Maybaum S. kiadta Jagel katechismusát a berlini „Lehranstalt“ értesítőjében, 1892.

Measzef (מאסף), 1784. 2. kiadás, 37. l. német iskolákról.

Monographia. Kiadta az orsz. izr. tanítóegyesület, 2. kötet. (Vagy hetven írónak a műve) Montefiore. L. Anglia.

Pacht. De eruditione Judaica, Gotting. 1742. (50—55. l. a gyermekek játékaikról.)

Palóczy L. A műveltség állapota Magyarországon, M. Zs. Szemle I.

Pillitz D. Schulfrage der Israeliten in Ungarn. Pest 1851. — Der Lichtblick des Königs. Pest 1856.

Pollák K. Iskolai adatok Izrael népének múltjából. Budapest 1896.

Presse, jüdische, 1896: Zur Geschichte des Erziehungswesens der russischen Juden. — E lap melléklete: Israelitischer Lehrer und Cantor.

Provinciale D. Szeminárium-tervezet (héber) Libanon V. 418.

Rosenberg E. A zsidó népiskola a hagyomány korszakában. Budapest 1890. (A Magyar Zsidó Szemle VII. 1890. évfolyamából.)

Rosenmann. Darstellungen aus dem inneren Leben der spanischen Juden im XV. Jahrhundert. (Magazin für die Wissenschaft des Judenthums XX.)

Rosenthal M. A zsidó és a korszellem. Pesten 1841.

Safir J. Művében אבן ספיר (Lyck 1866) a keleti iskolákról.

Schechter M. Studies in Judaism. (Tanulmányok a zsidóságról). London 1896. (Egy fejezet a gyermekről szól, v. ö. Jewish Quarterly Review II. 24. fölöttébb tudományos cikk.)

Schürer E. Geschichte des jüdischen Volkes im Zeitalter Jesu Christi, 3. kiadás. Leipzig 1898. „Die Schule“ fejezet, II. 421—426. (Megelőzőleg az irodalom összeállítása.)

Simon J. L'Education et l'instruction des enfants chez les anciens juifs. 3. kiad. Leipzig 1879.

Singer J. A tanulók és tanítók . . . kötelességeiről. V. ö. „Israelit.“ Lemberg 1896. (Izr. Tanügyi Ért. 1895. 29. l.) A . . . gyermekjátékokról (u. o. 1895. decz.)

Strassburger B. Geschichte der Erziehung und des Unterrichts bei den Israeliten. Stuttgart 1885. (A végén elég szép irodalmi lajstrom.)

Szabolcsi M. Több cikk az általa szerkesztett „Egyenlőségben,” p. o. 1894. decz. 14. szám. Szemle. M. Zs. több tanügyi cikk.

Ursinus. Antiquitates Hebraicae Scolastico-Academicae. Hafniae 1702.

Venetianer L. Adatok a középiskolai zsidó hitoktatásról az 1894—95. tanévből. Egyenlőség 1895. július 19.

Wachner A. G. Antiquitates Ebraeorum II. Gotting. 1742. A 783—804. l. a héberek műveltségéről; v. ö. Pacht.)

Weinberg. A községi szervezetet tárgyaló cikkében (Monatsschrift für Geschichte und Wissenschaft des Judenthums, 1897, 675—678. l.)

Wiesen. Geschichte und Methodik d. Schulwesens im talmudischen Altertume. Strassburg 1892.

Winer B. G. Biblisches Realwörterbuch, 3. kiadás. Leipzig 1847. („Kinder“ és „Unterricht“ cikkek, amelyekben nagy irodalom is van összeállítva.)

Wochenschrift. Ungarische, 1898. No. 19. 20. (orthodox tantervek.)

Wogue. Manuel d'instruction religieuse et morale (közelebbről nem ismerem). Enseignement obligatoire édicté par la communauté isr. de Metz. (Revue des Etudes Juives I. 303.)

Wulfer. Animadversiones ad Theriacam Judaicam (p. 60. s egyebütt zsidó iskolákról és tanítókról.)

Zunz. Különösen Gesammelte Schriften II. 214. 219. és egyebütt. V. ö. továbbá Zur Geschichte und Literatur, 168. l. Gottesdienstliche Vorträge, 2. kiadás, 472. l.

Ez a lajstrom épenséggel nem teljes, még saját jegyzeteimben is akadna valami, ami hozzá vehető volna. De ezzel is keretet vélek szolgáltatni minden hasonnemű összeállításához, és kérem a tagtársakat, hogy a lajstromot e folyóirat útján kiegészíteni sziveskedjenek.

Dr. Krausz Sámuel.

A rokonszenv és bizalom fejlesztése és ápolása.

(Folytatás.)

A gyermekek mindig hálásak azok iránt, kik hozzájuk leereszkedő, nyájas figyelemmel közelednek és kik szeretettel foglalkoznak velük. S ép e tekintetben vétenek legtöbbet azok, kik a szeretetüket azzal akarják kimutatni, hogy a gyermek szellemét bámulva, annak minden rakonczátlanságát, sokszor engedetlenségét is eltürik, mert mindezt a korán megnyilatkozó „lángésznek“ tulajdonítják és nem elégednek meg azzal, hogy a gyermek egyes, sokszor igazán csodálatos szavait vagy tetteit megbámulják, hanem azt mindjárt hizelkedő szavakba foglalják és ezzel megzavarják a rokonszenvet, másfelül pedig felköltik bennük a hiuság vágyát. Az ilyen kis koraérett lángelmék lesznek később a társaságuk zsarnokaivá, mert folytonosan tündökölni akarnak és arra vágnak, hogy ők legyenek a társaság központjai. S midőn felnövekedvén, ezt el nem érhetik — mint mellőzött „lángeszüek“ — egészen boldogtalanok lesznek, mert tultengett önszeretetük, mely azt várna, hogy mindenki az ő bolondjuk legyen és hogy mindenki fölött, mint az előtt, zsarnokoskodhassanak, ezen vágyuk, kielégítést nem nyerhet.

Sokat panaszkodnak, hogy a gyermekekben nincs meg a mai korban azon igazi tisztelet és szeretet a szülők iránt, mint a régi patriarchális időben volt. S tényleg van is benne valami, mert bizony sokhelyt a visszás nevelés folytán, különösen a kis korában megbámuláshoz szoktatott gyermek, vajmi gyakran okosabbnak tartja magát a szüleinél s a csirke akarja a tyúkot a kaparás mesterségére kioktatni.

Ne csodáljuk meg annyit a gyermeket, ne kiáltsuk ki mindjárt lángésznek, gazdálkodjunk érzelmeinkben és akkor szeretetünk nem terem annyi fanyar gyümölcsöt.

A szeretettel ép ugy van a család, mint a társadalom a szabadsággal. Sokat hánytorgatják — most épen divattá vált, — hogy túl nagy az egyedek szabadsága és ez szüli a különféle „izmus“ elnevezés alatt hirdetett új elveket és eszméket. Pedig ez korántsem áll így, mert a szabadság megszűnt ott, hol ezek kezdődnek és az igazi szabadság sohasem lehet forrása a társadalmi rendet felforgató szocziálizmus vagy anarchizmus elvének, ép ugy mint az igazi szeretet csak a jó és nemes tetteknek lehet alapja. Ne éljünk vissza egyikkel sem, mert elvész a család szeretet nélkül és elpusztul az állam, ha polgárainak a szabadságát korlátozza. Mind ennek megvan a természetes határa, s a mely szülő vagy nevelő ezen természetes határt túllépte, az ne panaszkodjék, mert nála nem az étel van megmérgezve, hanem az edény, melyben készítette.

Legyünk csak egyszerűek magaviseletben, modorban és hangban, legyenek érzelmeink őszinték, szeretetünk legyen nyílt és igazságos: akkor biztosíthatjuk az irántunk való igaz rokonszenvet.

A rokonszenv ápolását korán el kell kezdenünk, hogy a gyermeknek emlékezete, a szive hozzáfűződjék. Iparkodjunk arra, hogy a gyermek élete

minél vidámabban folyjon, mert a gyermek életében a fő a jókedv, ezzel ugyan nem azt akarjuk mondani, hogy a nevelőnek folytonosan arra kell vigyázni, hogy növendékét soha semmiféle baj vagy kellemetlenség ne érje, mi esetleg könnyet fakaszt szeméből, korántsem; ismerje meg ezt is -- hisz tudjuk, hogy a gyermek könnyei és a nyári harmat hamar felszikkadnak — s nem igen hagynak nyomot. Arra azonban igazán ügyelnünk kell, hogy soha se okozzon a gyermeknek fájdalmat igazságtalanságunk, mert ennek nyomai állandóan megmaradnak.

A rokonszenv elkiséri a gyermeket a szülői házból az iskolába, belevegyül az iskolai életbe is és szorosán egybekapcsolja tanítójával és tanuló-társaival. Szükséges azonban, hogy a gyermek itt az iskolában új otthon találjon és tanítója és tanuló-társai a szülei és testvéri környezetet pótolják.

A tanítónak a szeretete nem hiányozhatik, hisz a feljegyzések szerint a görögök nagy mestere, Sokrates is egy ifjut ezen szavak kíséretében vitt vissza az atyjához: „Sem mire sem tudom tanítani, mert nem szeret engem.“ Ha a tanító szeretettel közeledik a gyermekhez, ha sikerül neki bizalmat csepegtetni nyájas szavaival a gyermek lelkébe: akkor jó úton halad s nemcsak a gyermeknek könnyíti meg azon nagy utat, mely a szülői házból az iskolába vezet, hanem a saját sikeresen végzendő munkájának az alapját is megvetette, mert a gyermek keresni fogja az utat, módot, hogy tanítója szeretetére érdemessé is legyen. A mely gyermek szíve felismerte a tanítója szeretetét, annak egy pillantás elég arra, hogy felismerje azt, mikor jól vagy rosszul cselekedett. Tanítójának egy nem tetsző fejbólintása a vért a gyermek arczába hajtja és szégyenkezve hajtja le a fejét, mert a szív hasonlít a delejhez, melynek ereje annál nagyobb, minél több tárgyat vonz magához s a gyermek szíve is annál gazdagabb lesz, minél többnek adhat kölcsönt s annál inkább ragaszkodik embertársaival, minél több szeretetet talál tanítójánál és annál több bizalma lesz tanuló-társaival.

Az már rég elmúlt, hogy a gyermek az iskolát valami rossznak gondolja és ma már senki sem hirdeti azt, hogy az iskola az ifjuság börtöne. S ha itt-ott még bizalmatlansággal találkozik is a tanító, ezt ne tudja be az általánosságnak, hanem mint tényleg van, az egyedek hibájának; s valljuk be őszintén: sokszor a tanító is hibás. Ki ne hallotta volna már, különösen a fiatal kezdő tanítótól, hogy ő bizony meg nem látogathatja ennek vagy annak a gyermeknek szülőjét, mert náluk az ajtó kilincsét sem foghatja meg keztyüs kézzel, nehogy a keztyűjét bepiszkolja, s mit is keresne ő, a művelt tanult ember a szegény és nem iskolázott embereknél.

Hogy a családdal való szorosabb érintkezés mennyire előre segíti az iskola sikeres működését, azt felesleges itt részletezni, s azt sem kell itt hangsúlyoznunk, hogy az ilyen tanítók is nagyjából kijózanodnak képzelgésükből, bár sokszor igen keserű csalódások árán, mit nemcsak ők szenvednek meg, hanem az egész nemzedék, melyet ők neveltek, mert tudjuk: a bizalom bizalmat szül.

A nevelőnek mit sem szabad kicsinyleni, a mi a munkájában elősegítheti; a szülők kicsinylése pedig épen ártalmára van a célunknak, mert ha a növendékünk azt látja, hogy az ő szegény szülője nem részesül ugyanazon tiszteletben és becsülésben, mint a gazdagé, ha azt tapasztalja, hogy ő vissza van vetve, mert szegény, *önkéntelen* is harag és bosszúérzet kel szívében, mely a hol csak lehet, kitör társainak és tanítóinak bosszantására; a fiatal szívet méreg rágja s ember legyen, ki az ilyen megzavart lelket a helyes egyensúlyba vissza tud terelni.

A tanítónak ügyelni kell arra is, hogy a gyermekek úgy az iskolában, mint játékközben barátságban éljenek és minden kasztszerű elkülönítést meg kell szüntetnie, — a mi, ha az iskolai közszellem jó — nem is fog neki ne-

hézséget okozni, anélkül, hogy a gyermekek megbarátkozására direkt befolyással lenne. A jó iskolában nincs szükség a Basedow-féle intézkedésre és parancsra: hogy minden gyermeknek kötelessége barátot választani. Megbarátkozik a magyar gyermek hamar, még a piperkőcz urfi is szívesen lesz paripája a szurtos szegény ficzkónak is, csak mint mondjuk, a közszellem legyen jó és a tanító tartsa tiszteletben a szent irás szavait, hogy: egyenlő mérték legyen mindnyájatoknak.

Ez az eljárás biztos támasza a tanítói tekintélynek és az ő igazságszeretete, az ő nyájas, szíves modora olyan rokonszenvet és bizalmat szerez neki, mint azt a bibliai elbeszélésben találjuk, mikor Ábrahám ösatyánk fiát a Mória hegyére vezeti és ez őt egész lelki megnyugvással követi, mert tudja és bizik abban, hogy ott, a hol atyja van, őt baj nem érheti és hogy atyja csak az ő javát akarhatja. Ilyen bizalmasunkká kell a gyermeket tennünk és akkor nem kell félnünk, hogy munkánk eredménytelen lesz. A szív szóljon a szívhez, megválasztva a bizalmasságra a kedvező pillanatot és alkalmazva ezt az ifju fogékonyságához és jelleméhez, s a mi rokonszenvünk lesz az eszköz, melylyel a gyermek lelkét meghódítjuk s nála befolyásunkat biztosítjuk.

Lőb Simon.

EGYESÜLETI ÉLET.

Figyelmeztetés. Egyesületünk rendes tagjait arra kérjük, hogy alapszabályaink értelmében mindazok, a kik az 1900-dik év alatt tagsági díjaikat be nem fizették, illetőleg folyó évi december 31-én még 8 koronával hátralékban vannak és az elnökség részéről fizetési halasztást nem nyertek, tagsági kötelességüknek tegyenek eleget, mért különben kilépetteknek fognak tekintetni.

Egyszersmind kérjük kartársainkat, hogy szíveskedjenek a netaláni bárcza-gyűjtés eredményét pénztárosunkhoz beküldeni.

Budapesten, 1900. november 30-án

Az elnökség.

Tudósítás.

A folyó évi november 15-én tartott választmányi ülésből a következőket jelentjük:

Elnök: Kornfeld Gyula.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak: Barna Jónás, Bató J. Lipót, Korányi József, Mendl Lajos, Mandl Bernát, Reif Jakab, Révai Miksa, Székely Lajos.

Távollétüket kimentették: Bárd Rezső és Kuttner Miksa.

1. A f. évi szeptember 17-én tartott ülésről szóló jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése után elnök szomorú jelentést tesz az egyesület egyik kiváló tiszteletbeli tagjának, tornyai Schosberger Zsigmond báró elhalálózásáról. Az egyesület a megdicsőült férfiú iránti kegyeletét akképen róta le, hogy külön gyászjelentést adott ki, küldöttségileg megjelent a végtiszteség megadásánál, a gyászoló családhoz részvét-levelet menesztett és az „Értesítő”-ben méltó módon megemlékezett az örökre elköltözött földi pályáján szerzett kiváló érdemeiről. A választmány állva hallgatta meg elnöknek szomorú jelentését és fájdalomnak jegyzőkönyvileg adott maradandó kifejezést. Részvétét fejezi ki a választmány még Witt Manó, az egyesület nagylelkű pártoló és tiszteletbeli tagja irányában, akit neje elhalálózása mély gyászba borított.

2 Elnök az elismerés hangján emlékezik meg az „Értesítő“ emlékszámáról, melyet Barna szerkesztő oly sikerrel állított össze, hogy az egyesület erre, mint ténykedésének egyik fényes mozzanatára még hosszú idő múlva büszkeséggel fog rámutathatni.

A választmány örömét fejezi ki, hogy az emlékszám oly szépen sikerült, a vele járt költségeket jóváhagyva, tudomásul veszi és egyhangúlag köszönetet és elismerést szavaz Barna Jónás szerkesztőnek, aki a diszes számot oly fényes sikerrel összeállította.

3. Elnök jelenti, hogy Mendl Lajos tanár úr az általa irt egyesületi könyveknek folyó évben eszközölt kiadványok után neki járó tiszteletdíj felvétele alkalmából a külön segélyalap javára 60 koronát adományozott.

A választmány ezt hálás köszönetnyilvánítás mellett örvendetes tudomásul veszi.

4. Csukási kérdés tárgyává teszi, valljon kiadja-e még egyszer az egyesület a Herczog-féle német ABC-és olvasókönyvet. A választmány ennek a kérdésnek tárgyalásába nem bocsátkozik, hanem az elnökséghez utasítja javaslatát végett.

5. Reif arra figyelmezteti az egyesületi kiadványok íróit, hogy már az újabb kiadásoknál kezdjék az új miniszteri tantervet tekintetbe venni.

6. Korányi jelenti, hogy iskolájában, az ismétlődő oktatásnál a Mendl-féle német nyelv- és olvasókönyveket használja. Örvendetes tudomásul vétetik.

7. Elnök jelenti, hogy az egyesület imakönyvének új lemezei elkészültek már és intézkedett, hogy a könyv mielőbb kinyomassék. Hiszi, hogy ezen új kiadás minden tekintetben sikerülni fog és kilátásba helyezi, hogy ennek terjesztése érdekében céltudatos lépéseket fog tenni.

Tudomásul szolgál.

8. Felolvastatik Stern Abrahám, a pesti izr. fiiskola igazgatójának tevele, melyben az egyesületet arról értesíti, hogy a vezetése alatt álló iskola lantestülete az egyesület javára, az iskolai beiratások alkalmával 122 koronát és 96 fillért gyűjtött, mely összeget be is szolgáltatta az egyesület pénztárába.

Az egyesület e jelentést örvendetes tudomásul veszi, Stern igazgatónak, valamint a tantestületnek jegyzőkönyvi köszönetet szavaz és elrendeli, hogy az igazgató erről külön levélben értesíttessék.

10. Elnök jelenti, hogy Kellner Ignác siklői tanító tiszteletére hitközsége sikeres működésének 25-dik évfordulója alkalmából jubileumi ünnepélyt rendezett e napokban. Az egyesület erre meghívót is kapott és az elnökség táviratilag üdvözölte az ünnepeltet. A választmány hozzájárul az üdvökívánatokhoz.

8. Elnök jelenti, hogy Bárd a magyar nyelvkönyv kéziratával rövid idő alatt annyira elkészül már, hogy azt a választmánynak fölülbírálás végett betervezheti, kéri a választmányt, hogy egy bíráló bizottságot küldjön ki a munka fölülvizsgálására.

A választmány elnök indítványára a bíráló bizottság kiküldését az elnökségre bizza.

11. Elnök jelenti, hogy az egyesület pénztárosa, *Győri Adolf*, a pesti izr. hitközség szolgálatában immár negyedszázad óta teljesíti hivatásszerű működését mint hitoktató, és hogy helybeli kartársai, nevezetesen a hitoktatók elemi szakosztályának tagjai megragadván ezen alkalmat, jubileumi ünnepélyt rendeznek tiszteletére.

Miután az ünneplendőnek az egyesület körül kiváló érdemei vannak, a mennyiben tetemes összeget gyűjtött az árva-alap javára, hosszú éveken át közreműködött az egyesület vezetésében mint választmányi tag, majd mint ellenőr és jelenleg mint pénztáros, illőnek tartja szóló, hogy a választmány

is hozzájáruljon az ünnepély emeléséhez és megbizást kér arra, hogy az ünnepély alkalmával a választmány szerencsekívánatait tolmácsolja a jubiláló kartárs előtt. Egyuttal arról tesz elnök jelentést, hogy Győri ez örvendetes alkalomból az egyesület, „Erzsébet királyné alap“-ja kamatainak gyarapítására, addig, míg Isten őt pályáján működni engedi, évenként 20 koronával kíván hozzájárulni, a mit már most is, a jelenleg esedékes segélyre nézve fogantatani fog.

A választmány elnök jelentését örvendetes tudomásul veszi, kartársi örömmel hozzájárul Győri ünnepeltetéséhez és jegyzőkönyvi köszönetet szavaz részére a felajánlott adományért.

12. Ugyancsak jubileumi ünnepélyt rendez a pesti izr. hitközségi leányiskola tantestülete Halász Náthán igazgató tiszteletére, a ki ezen iskolát 30 év óta vezeti és általában a tanítói pályán félszázad óta kiváló sikerrel működik.

A választmány elhatározza, hogy ezen ünnepélyen is az elnök által képviselteti magát.

13. A *Vörösmarty Mihály*-szoborra megindított gyűjtéshez a választmány, tekintve a hazafias és jótékony célt, mely e gyűjtéssel egybekötve van, 15 koronával járul.

14. Elnök jelenti, hogy Péterffy Sándor megkeresésére, a Tanítók-háza javára 150 drb. népkönyhai jegyet küldött.

A választmány ezt helyeslőleg tudomásul veszi.

15. A választmány elnöknek az utolsó ülés óta rövid uton folyósított segélyösszegekre nézve megadja a kért utólagos jóváhagyást és pedig 26 kisebb nagyobb tételre összesen 219 korona erejéig.

16. Az „*Erzsébet királyné*“ című alap esedékes kamatait, 100 koronát, melyre két pályázati kérvény érkezett, a választmány beható tanácskozás után egyhangulag Friedmann József, Kálózon működő tagtárs férjhez menő leánya részére ítéli oda és hozzácsatolván a Győri által felajánlott adományt, 120 korona folyósítását engedélyezi nevezett részére kiházasítási segély czimen.

17. Rendes betegsegély, valamint rendkívüli segély fejében a választmány három folyamodónak összesen 190 koronát szavaz meg.

18. Az egyesület kötelékébe vétetik fel szabályszerint László Arnold (20 éves) tanító Lengyeltótiban, Bricht Manó (20 éves) tanító Holicson, tagdíjpótlás kötelezettsége nélkül és Grünblatt Áron (39 éves) tanító Spácán, valamint Lippe József (41 éves) tanító Debreczenben, megfelelő tagdíjpótlás kötelezettsége mellett.

19. Barna Jónás indítványára elhatározza a választmány, hogy azon rendes tagok, a kik a tanítói pályáról leléptek, de sem nyugdíjazva nincsenek, sem mint hitoktatók nem működnek, az alapszabályok 11. §-a értelmében az egyesület kötelékéből kilépetteknek tekintetnek és így az egyesület bárminő anyagi kedvezményeire nem számíthatnak, a befizetett tagdíjak visszaléítésére igényt nem tarthatnak, miről az illetők, e lapok útján tudomást venni tartoznak.

F. é. október és november hóban tagsági díjat fizettek :

a) Pártoló tagok :

	kor.		kor.
Bossányi Arnold, Bpest	10.—	Izr. hitk. L.-Szt.-Miklós	10.—
Freund Vilmos, —	10.—	Reich Salamon, Baja —	12 —
Dr. Goldzieher Ignác, Bpest	10.—	Dr. Schwarcz Mór, Győr —	10.—
Izr. Iskolaszék, Galgóc —	10.—	Dr. Weiszburg Gyula, Bpest	10.—
Izr. hitk., Léva	10. —		

b) *Rendes tagok:*

	hátr. f. é. kor.		hátr. f. é. kor.
Adler Simon, Bpest ...	— 4.—	Krausz Vilmos, Csögle	— 4.—
Bernhard Mór, Trencsén...	— 8.—	Kún Lajos, Baja ...	— 8.—
Blumschein Lipót, Esztergom...	— 8.—	Ladányi Bernát, Zsarnócza	— 8.—
Dr. Braun Salamon, Bpest	— 8.—	Löbl Lipót, Marczali...	— 8.—
Braunberg Manó, Zsolna	— 4.—	Lustig Susman, Bpest	— 8.—
Brüll Salamon, Vág-Ujhely	6 —.—	Mendl Lajos	— 8.—
Brüll Soma, Sásd ...	8 —.—	Ozer Zsigmond	— 8.—
Czitrom Jakab, Belényes...	— 8.—	Pollák Kaim	— 8.—
Deák Adolf, Léva ...	— 8.—	Pollák Károly, Vasvár ...	4 4.—
Ehrentnál Mór, Pozsony...	6 —.—	Pollacsek G. Vilmos, Marosvásárh	— 8.—
Engländer Mózes, Kassa...	— 8.—	Popper Lajos, Puszt-Födemes	6 2.—
Fischer Márk, Bpest...	— 4.—	Radó Vilmos, Bpest...	— 8.—
Fischer Mór	— 8.—	Reif Jakab,	— 8.—
Fischhof Márk, Heves ...	4 4.—	Reich Lipót,	— 8.—
Friedmann József, Káloz...	— 4.—	Révai Miksa,	— 8.—
Glück Mór, Mezőtúr...	— 8.—	Rózsa Ede,	— 4.—
Gold Adolf, Marczali	— 8.—	Sági József, Kisbér ...	— 8.—
Gottlieb Márk, Ungvár	4 —.—	Salamon Náthán, Bpest ...	— 8.—
Grósz Ignác, Nyék... ..	— 8.—	Schlesinger Ármin, Érd ...	— 8.—
Groszmann Ábrahám, Aranyos-Torda	— 8.—	Schlesinger Salamon, Mezőkövesd	— 4.—
Győri Adolf, Bpest ...	— 8.—	Schlesinger Vilmos, Mosdós ...	— 8.—
Gyömőrei Miksa, Zala-Lövő	— 8.—	Schönfeld Márk, Kapuvár	— 8.—
Hahn Dávid, Pozsony	— 8.—	Schusdek Sándor, N.-Bittse	— 4.—
Haas Mór, Péczel ...	— 8.—	Stern Mór, Bpest ...	— 8.—
Halász Mór, Szatmár ...	4 —.—	Stöckelmacher Bernát, Ó-Buda	— 4.—
Jellinek József, Pozsony...	— 8.—	Ujvári Adolf, Püspökladány	— 8.—
Kacz Henrik, L.-Szt.-Miklós	— 8.—	Tolnai J. Béla, Bpest ...	— 8.—
Klein Gábor, K.-Félegyháza ...	— 8.—	Várad József, Gyöngyös	— 4.—
Klein Sámuel, Ungvár ...	4 —.—	Weisz Pinkász, K.-Halas...	6 —.—
Klingenberg Jakab, Pécs...	— 8.—	Wiener Jakab, Zsolna	— 8.—
Dr. Krausz Sámuel, Bpest	— 4.—	Zeisler Mór, Alberti-Irsa ...	— 8.—

Bárcza-gyűjtés:

	kor.		kor.
Weisz Pinkász, K.-Halas	1.—	Krausz Vilmos, Csögle ...	2.94
Pollak Károly, Vasvár	4.90	Halász Mór, Szatmár ...	1.—
Wiener Jakab, Zsolna ...	6.—	Zeisler Mór, Alberti-Irsa	4.—
Klein Izrael, Ada	3.—	Engländer Mózes, Kassa ...	6.—
Pollacsek C. Vilmos Marosvásárhely...	1.—	Rosenberg Sámuel, Mélykút...	2.—
Kún Lajos, Baja	... 23.60		

Adományok:

Mendl Lajos, tanár, Budapest 60 kor.

Gyűjtés az árva-alap javára:

Chewra Kadisa, Káloz 3 kor.
Blumschein Lipót, Esztergom gyűjtése: 12 "

Helyreigazítás: A Liptó-Szt.-Miklósi tanítótestület által rendezett gyermek szini-előadás jövedelméből az árvaalap javára beküldött 76 korona helyett a júliusi számban tévesen 70 korona lett nyugtázva.

Budapest, 1900. november 28-án.

Győri Adolf
pénztáros.

Tanügyi mozgalmak.

— Lapszemle. —

A magyar írásbeli dolgozatokról. Weszely Ödön tartalmas felolvasást tartott a M. Paed. Társ. ülésén. A helyesírási gyakorlatokat fokozatosan a következőképp állítaná össze Weszely.

I. Olvasás. Figyelve 1. a helyes kiejtésre, 2. hogyan van írva az il-

lető szó. II. Másolás. Eleinte szavankint, később mondatonkint, mindig előre jelezve, hogyan kell az illető szót írni. Fölösleges talán mondanom, hogy a szavak írásmódját a tanulókkal figyeltetjük meg, s ők mondják meg, hogyan irandó az. III. Tollbamondás. Eleinte mondatonkint, mindig előre megfigyeltetve az írásmódot. Később egész szakaszok olvashatók fel előre, s ezekből kiválasztandók a nehezebb helyesírású szók. Azután fognak a tanulók az íráshoz. Végül ellenőrzésül, mintegy az eredmény konstatálása kedvéért lehet tollbamondani a nélkül is, hogy a hibákra előre felhívjuk a figyelmet. IV. Emlékezetből való íratás. Ezekhez járul azután a helyesírás szabályainak inductív uton való összeállítása. Az alkalmasszerűen gyűjtött megfigyelések végül rendszerbe foglalhatók, habár mindenesetre maradnak szavak, melyekre nincs szabály, mert a helyesírás nem alapszik csupán a kiejtés és származás elvén, hanem van benne önkény is. Nem a logika, hanem a szokás irányadó néha.

* *

Tett és gyakorlat legyen az iskola jelszava a jövőben, így szól Scherer a kölni német egyetemes tanítógyűlésen. A kézimunka tanításának szükségességét bizonyítja, mert a 20. század a gazdasági és társadalmi forrongás jegyében fog állni; a népiskola feladata tehát, hogy a népnevelést oly utakra tereljük, amelyek az élet körülményeinek megfelelnek. A német népnek 86%-a oly állásban működik, mely technikai ügyességet követel. Azért mondja továbbá Scherer, hogy kézügyesség nélkül ma egy állampolgár sem boldogulhat. Okvetlenül kell tehát, hogy az iskola a szellemi és erkölcsi műveltség mellett a technikai művelést is érvényre juttassa. Nem elég az, ha a jelen nemzedéknek gondolkodását irányítjuk, hanem sokkal fontosabb, ha a jövő nemzedéknek testi és szellemi erőit fejlesztjük. (Néptanoda.)

* *

A iskolakötelezettség korát teszi szóvá a Népnevelők Lapja, mert a mai iskolai élet sorvasztólag hat a gyermek gyenge szervezetére. Két módon akar segíteni: 1. az iskolakötelezettség korát kitolni kívánja a 7 éves kortól a 13 éves korig, mert a fejlettebb gyermek könnyebben és jobban megbirkózik a reá váró nehéz feladattal, de még úgy sem hátráltat senkit az iskolázás után, mivel az iparos pályán szivesebben látják a fejlettebb 14 éves gyermekeket inasokul, 2. és ez a kívánsága a leghelyesebb, az elemi iskolának jelenleg 6 évre szabott tananyagát 7 évre kívánja beosztani; így a gyermek egy évvel tovább járna iskolába, de naponta kevesebb időt töltene ott s többet a napsugaras szabad levegőn. Ezt a mi szomszéd Ausztriánk s a nyugot több országa már törvénynyé is tette.

Nyugdíjas tanítók házáról ír Lázár István a Tanítók Lapjában s arra a sivár valóra hívja fel a közfigyelmet, mely a tanítót nyugdíjaztatása esetén éri, amidőn ugyanis ház nélkül marad. És igaza van, hogy még gondolatnak is lesújtó az, hogy nyugdíjaztatásunk alkalmával minden kárpótlás nélkül le kell mondanunk az annyi gonddal és szeretettel ápoltt udvar-kertről; nyugdíjunknak pedig 25%-a is rámeleg egy kis viskó lakbérére s öreg napjainkban nem találjuk meg azt a csendes, békés nyugalmat, melyre pedig 40 évig tartó szakadatlan munka után olyan igen vágyunk. Azt kívánja tehát, hogy építsünk minden községben házat nyugdíjas tanítók számára. Ő maga mondja, hogy ezek első hallásra még gondolatnak is merész szavak, de kivihetők! Czikkező szerint törvényhozásilag kellene kimondani, hogy minden községben hol 1—4 óvó és tanító van — egy; hol 5—10, ott két; hol

10—16, ott három; hol 16—24, ott négy stb. tanítók háza építtessék. Törvény határozza meg a hozzájárulási arányt is: p. o. minden község adja a telket s évi 50, 100 stb. koronát a házak száma arányában; minden óvó és tanító évi 10 k-át, s az állam annyi államsegélyt, amennyi a községek pénzbeli járuléka, mindaddig, míg a megfelelő házak el nem készülnek stb.— Nem mondjuk, hogy Lázár kivánsága nem kedves és hogy nem vihető ki. Csakhogy ma sok száz működő tanítónak nincs rendes lakása, pedig törvény intézkedik róluk. Ezeket kellene sürgetnünk! s a nyugdíjtörv. revíziójánál kívánhatjuk, hogy a nyugalmazott tanító élete végeig tartsa meg a lakását; utóda pedig huzzon addig megfelelő lakbér-pótlékot.

*

A *Moral insanity*-ban szenvedő ember elme gyenge; természetes következménye az elméleti tehetség betegségének az, hogy ezen embereknél megszűnik az erkölcsi érzés. Erről meggyőző bennünket a betegség külső képe is, melyet következőleg ír le dr. Nagy Béla a Törv. és Rendőri Ujságban: „Gyakran észlelhető, hogy egyes gyermekekből már akkor kihalt az erkölcsi érzet, amikor még tulajdonképeni nevelésről szó sincs. Már 3—4 éveskorában illetlen, daczos, veszekedő természetű az ilyen gyerek. Játsszótársaival örökösen hadilábon áll, velük folyton czívakodik. Játéktárgyait özszetöri. Az állatokat kinozza, üti, veri. Ha kivánságát nem teljesítik, éktelen siránkozásba tör ki. Ruháit összetépi, földhöz vágja magát stb. Szüleit nem szereti s nem is tiszteli. Testvért, rokont egyáltalában nem ismer. Ha már nagyobb, akkor nagy mértékben ingerlékeny, daczos, tettelegességekre, haragos kitörésekre, alattomosagra és hazudozásra hajlandó. Tanítóinak nem engedelmeskedik; minden tiszteletet és hálás érzést megtagad tőlük. A koraérettség tudakosságával szól mindenhez és az öntulbecsülés félre nem ismerhető vonásait mutatja. E mellett folytonos hazudozásaival, kitörő izgalmaival, váratlan elhatározásaival valóságos rémületet kelt. Rohamszerűen fellépő haragjában tör, zuz, tép és szaggat, maga-magát marczangolja; ártatlan embereket meg támad, hazulról megszökik, legalább is szökési kísérletet tesz, iskolai bizonyítványt hamisít és folytonos nagyzó hazudozásaival a családi életben mérhetetlen zavarokat okoz.

Amikor a semmi különöset nem gyanító szülők ezeket a kellemetlen tüneteket látják, még nem szoktak valami nagyon nyugtalankodni. Egyszerűen csak rossznak tartják a gyermeküket és szentül hiszik, hogy amint korban előrehalad, majd csak meg fog javulni. A fájdalmas kiábrándulás azonban nem késik sokáig. A tanító már akkor kénytelen figyelmeztetni a szülőket, hogy gyermekük tanul ugyan, de javíthatatlanul gonosz.

Érdekes kiemelnünk, hogy a *moral insanity*-ben szenvedő gyermek a tanulásban ugyan nem marad hátra, de haladása egyenetlen, rendetlen, ugráló. Sokszor napokon át nem figyel, nem tanul, máskor valósággal kitűnik szorgalmával és figyelmével. Az ilyen gyermekekre azt se lehet mondani, hogy gyenge a felfogása. Nem. Ha a tanító szavaira irányítja figyelmét, akkor feleleteiből ítélve, valósággal éles elméjünek látszik. De az ilyen gyermek átlagos tanulása még sem kielégítő, mert míg egyes tárgyakban kitűnik, addig másokban, különösen a melyekben nagy és állandó figyelem szükséges, meglepő gyengeséget tanúsít. Amikor a tanítók ezt a tapasztalatukat a szülőkkel közlik, akkor ezek rendszerint más iskolába adják a gyermeküket. És amikor rövid idő eltelte után itt is ugyanazt az értesítést kapják, akkor újra az iskolát változtatják. Gyakran éveken keresztül ismétlődik ez anélkül, hogy az illetők etikai és morális életében csak a legcsekélyebb javulást lehetne elérni. De nemcsak hogy nem javulnak az ilyen szerencsétlen gyermekek, hanem szemmel láthatólag jobban és jobban züllenek. Mindinkább

kifejlődik bennük a legnyersebb önzés. Egoisztikus törekvéseikben nem zavarja őket semmiféle tekintet. Az emberi összetartozás érzése, a társadalmi illendőség, törvény és a mindezekből folyó kötelesség fogalma, még a családi érzés is teljesen idegen előttük. Senki jogát és hatalmát el nem ismerik, a büntetéstől sem félnek. Szivtelenek, kegyetlenek, a szó szoros értelmében brutálisak. Hogy a moral insanity-ben szenvedő már kis gyermekkorában mire képes, arra érdekes példát idéz Pinel. Egy nyolcz esztendő gyermek valami csekélység miatt megharagudott a játszótársára. Fogta magát és boszúból belökte egy tóba. Az áldozat megfeszítve minden erejét, valahogy a partra eviczkelt. A másik azonban újra visszalökte és ezt addig ismételte míg áldozata végre is elmerült.

Mit tesz az ilyen gyermek, ha energikusan lépnek fel vele szemben? A legjobb esetben javulást ígér, de már a következő perczen a leglelketlenebb tettet hajtja végre. Legtöbbször oda se hallgat a jó szóra. Gyakori az is, hogy a legcsekélyebb dorgatóriumra öngyilkossággal fenyegetőzik, Kárba vesz velök minden fáradozás. Nem hat rájuk sem példa, sem nevelés sem büntetés, a betegségük feltartóztathatatlanul halad előre.

Különösen szembeötlő a baj előrehaladása a serdülési kor beálltával. Ilyenkor az illetőnek egész magatartásából és viselkedéséből már csak az excentricitás és az öntulbecsülés beszél; de felvillannak nála a hallucinációk, víziók és téveszmék is. Már nemcsak lopnak, részegeskednek, váltókat hamisítanak, gyujtogatnak, hanem egyszersmind panaszkodnak, hogy környezetük el akarja őket nyomni, hogy embertársaik nem becsülik meg őket tehetségük szerint, hogy ők a társadalom valóságos páriái. Amíg a pubertás bekövetkezte előtt a moral insanity-ben szenvedők csak saját hozzátartozóik ellenségei, a serdülés korától fogva már az egész világ iránt, az idegenek iránt is vad gyűlölettel viseltetnek.

A férfikorban a szerencsétlen beteg tovább halad a megkezdett úton.*

* * *

Küzdelem, munka, kitartás, áldozat! „Hivatalos lap nélkül szegény koldusok vagyunk, de ezzel a lappal gazdagoknak és erőseknek érezzük magunkat!“ Így szólt lelkesítő beszédében a ref. tanítók miskolczi közgyűlésén Sinka L. elnök. Így szólt, mert a ref. tanítók kitűnő közlönyét, a „Tanítók Lapja“-t, a kimulás fenyegette. A gyűlésen feláll egy lelkes kartárs: „Ígérjük meg, fogadjuk fel — kiáltja becsületszóra, hogy kik itt jelen vagyunk, mindnyájan megrendeljük hivatalos lapunkat, a „Tanítók Lapja“-t, És erre mint egy ember, nyilatkozott meg a közgyűlés és egyhangulag, lelkesedve mondá: „Ígérjük, felfogadjuk becsületszóra!“ Ez a fogadás többet jelent, mint 100 határozat, ez biztosítja a sikert. Most már el fog terjedni a kitűnően szerkesztett „Tanítók Lapja“; egy folyvást beszélő, életerős orgánus hirdeti, hogy mit akar a ref. tanítótság, mire törekszik? Most képes lesz a közvéleménynek nyakán ülni mindaddig, míg belátja és méltányolja a ref. tanítótság igazát.

*

Az iskolaszéki intézmény tarthatatlansága kerül szóba az Ev. Népiszkola szeptemberi számában. Azt mondja Bándy J., hogy br. Eötvös az iskolaszéki intézménnyel a szülő és tanító közötti viszony bensőbbé tételét czélozta; emelni a tanító iránti tiszteletet és felkelteni a nép lelkében az iskolaügy iránti érdeket. Egyik sem sikerült. Már a 70-es évek tanügyi közleményei között is sok ellenségét látjuk ezen intézménynek, de Eötvös hevesen védte intézményét s végre is ő győzött — elméletileg és hatalmilag. Az iskolaszék életrevalósága az élet örlő malmában mássá lön; hátráltatja a

tanító tekintélyét, előhaladását. Kimutatja, hogy az iskolaszéki tag is csak addig érdeklődik az iskola iránt, míg oda egyik hozzátartozója feljár, vagy a mikor egy ismerőse parancsolhatnékját vele gyakoroltatja. Az iskolaszéki intézmény mellett az iskolának önállósága, a tanítónak tekintélye nem lehet. Az pedig kijavíthatatlan hiba, hogy az iskolaszéknek jog adatott a tanító munkáját ellenőrizni és bírálni. 11 pontban fejt ki aztán az iskolaszék tehetlenségét, mely mindamellet mégis nemcsak ellenőrző, hanem pláne igazgató-testület; mi több: az *iskolának birtokosa*. Ugyancsak erről szól a Nemzeti Iskola „Jöjjön a második tördőfés“ című cikkelye, melyben erősen hiszi, hogy most már a népiskola is felszabadul a „gondnokság és iskolaszék“ járma, alól. Nemzeti nagylétünk egyik legfőbb előmozdítója a népiskola, de mindaddig, míg az iskolaszék él, nemzeti nagylétünk nagy temetőjének sirásója lesz. A tanító mesterségében szakember; mégis irni-olvasni alig tudó, avatatlan emberek utasításait kell megfogadnia. Ez ép oly fura dolog, mint mikor az ács ad a festőművésznek instrukciót. Az iskolaszék a népoktatás filloxerája.

*

A tanítók tanulmányutazása. A kedvezményes vasuti jegy tárgyában intéz emlékiratot a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez a Hevesmegyei ált. tanítóegylet. Kifejti benne mindazokat a paedagogiai előnyöket, melyekkel egy sokat utazott, sokat látott tanító bir. Honismét, történelmet, hazaszeretetet csak ilyen ember képes lelkesítően tanítani. Ez mind nyomós érvelés. Hanem tudunk mi ennél is nyomósabbat. És ez az, hogy a kedves társországunkban, Horvát-Szlavóniában minden tanító élvezi a m. kir. államvasutak kedvezményes jegyét. Az Orsz. Bizottság el is határozta, hogy ez ügyben kérvénnyel fordul a képviselőház elé. Valha eljárásának meg volna a kívánt sikere,

Gyermek-megfigyelők egyesülete alapszabályait beszéltek meg a jeni szünidei kurzus paedagogusai. Nem ismerjük a gyermek fizikai és lelki életét s ugy a család, mint az iskola számos hibás nevelési eszközhöz nyul. Nem ismerjük a gyermek-pathológiát sem, s így kockára teszszük a gyermekek jövőjét. Tudnunk illik, hogy az organizmus gyengülése lelki akadályokat szül. Ezért kell, hogy fentirt nemzetközi egyesület alakuljon a szakemberek s szülők tömeges részvételével. Trüpnér vetette fel ezt az eszmét s jövő évben e szak nevesebb művelőinek vezetése alatt, mint Rein, Zieten, Eulenburg, Pellmann, Baginszky, Binswanger stb. meg is alakul s bizonynyal magyar fiókja is lesz, mert Jenába igen sok hazánkfia szokott ellátogatni.

KÖNYVISMERTETÉS.

Szemelvények a Zsoltárok könyvéből. Irta: Dr. Frisch Ármin. Kiadja: Singer és Wolfner. Ára 2 korona.

Feltét'len elismeréssel kell szólanom Dr. Frisch Ármin munkájáról a „Szemelvények a Zsoltárok könyvéből,“ mely a vallástani könyvek első száma gyanánt megjelent.

A könyv, tekintve elődjét, melynek pótlására szolgál, határozott haladást mutat, mind paedagogiai, mind tárgyi helyes felfogás, mind pedig a kiválasztott anyagra nézve. Szerző igen derék, tisztos munkát végzett. Kifogásaim ennél fogva inkább részletszerűek és távolról sem akarják kisebbiteni szerzőnek azt a páratlan szorgalmát és fáradságát, melylyel könyvét egybe-

gyűjtötte, összeállította. Valódi hangyaszorgalom nyilatkozik meg annak minden egyes sorában, sőt talán egy kicsit sok a jóból, több, mint a mennyit egy más különben is nyelvekkel agyonsanyargatott gimnazista elbir. Nem ártott volna egy kicsit felejtetni abból a sok bibliai és rabbinikus tudományból e könyv szerkesztésénél.

49 Zsoltárt tárgyal Dr. Frisch 229 oldalon oly tudományos apparattal, annyi nyelvi és szómagyarázattal, hogy attól félek, hogy a közepszerűség, és a tanítónak mindig azzal kell számolnia, szinte visszariad a hatalmas anyagtól. Különösen a nyelvi magyarázatokkal takarékoskodni kellett volna, a fele, avagy talán még kevesebb megfelelt volna. Sohase téveszszük szem előtt, hogy a nyelvtan mint olyan nem végeztél, hanem csak eszköz és pedig meglehetősen gyarló eszköz, a nyelv ismeretének megértésére, visszatart tájszó-lási ferdeségektől, de idegen és holt nyelvnél bizony minél kevesebb nyelvtant és minél több nyelvet kérünk. A szemelvények mind a zsoltárok legjava. Nehéz is volna valami mértéket szabni, hogy mely részletek veendők fel valamely irodalomból egy szemelvényes könyvbe. Egyéni izlés dönt itt leginkább. Általános elvnek igaz felállitható, hogy csak a legjellegzetesebbet választjuk ki abból az irodalmifajból, melyet bemutatni szándékunk és hogy minden egyes szemelvényünk új meg új oldalról ismertesse meg a tanulóval, avagy olvasóval az illető irodalmi fajt.

Azt gondolom, ezt az elvet tartotta szem előtt szerző is. Azonban nem ártott volna megnézni a pesti izr. hitk. polgári fiiskolájának hittani tervét és akkor bizonyára nem marad ki a 126. zsoltár, mely a felvett 137. zs. pendantja, valamint felveszi szerző a 42—43 zs. is, mely zsoltár Arany Jánost Toldi IV. énekében oly gyönyörű hasonlatra lelkesítette. Ez utóbbit szerző az elegiai zsoltárokból igen jellemzetes példának használhatta volna. Viszont egynémely zsoltár hátrán el is maradhatott volna, különösen az olyan, mely nyelvileg crux interpretummá vált minden bibliai kommentárban pl. a 16. zs. Ezt szerző talán 8. és 9. verse miatt vette föl, de akkor meg kellett volna jegyezten mondania, hogy mely alkalommal mondjuk ezt a két verset. Az ilyen zsoltárnak, minthogy szöveg-kritikának középiskola tankönyvben nincs helye, nem is sikerül a tartalmi összefoglalása.

A zsoltárokat szerző két nagy csoportba osztja. Liturgikus és nem liturgikus zsoltárok. A nem liturgikus zsoltároknál albeosztást kísérel meg a szerző; tankölteményekre, elegiákra és himnuszokra osztván fel őket. A liturgikus zsoltároknál már csak külső beosztás van: 1. Mindennapiimába felvett zsoltárok. 2. Szombati és ünnepi zsoltárok. 3. Tisztán ünnepi zsoltárok, a Hallel.

Belső beosztást valószínűleg fölöslegesnek gondolt a szerző, következetem azt azon nézetéből (190. l), „hogy az istentiszteleti zsoltárok rendszerint istent dicsőítő himnuszok voltak, tankölteményeket vagy elegikus zsoltárokat nem használtak a liturgiában.“ Tehát valamennyi himnusz. Igen ám, csak-hogy a 6. zsoltár, melyet szerző az elegiák közé vett, igenis liturgikus zsoltár, és תחנון neve alatt ismeretes, valamint az imakönyvbe felvételét a ברכת המזון előtt az elegikus 137. zsoltár és ugyancsak az elegikus 3. zsoltár a lefekvés előtti imába. Hát étkezési ima előtt mind nem liturgikus zsoltár? Sőt ha úgy vesszük, a 119. zsoltár, a 16., 92., 47., 104. zsoltárok is azok, szerző pedig az elegiákba vagy himnuszokba sorolja és meg se említi, hogy שיר המעלות mily alkalomkor mondjuk mi ezeket a zsoltárokat a templomban.

Ilyen tévedésekhez vezetik a meddő felosztások a liturgiát kitünően ismerő szerzőt. A legtöbb zsoltár, nem is osztható semmiféle, vagy ha úgy tetszik 10-féle alfajba. Egy és ugyanaz a zsoltár sokszor himnusz, elegia, történeti visszaemlékezés és sok más egyéb is.

Sokkal helyesebb lett volna nem törődni semmiféle sémával; nem a

zsidó irodalom számára készültek azok a meghatározások, hanem elegendő lett volna a zsoltárokat vallásos tartalmuk szerint úgy egymáshoz fűzni, a mint azt szerző igen helyesen az albeosztások keretében meg is tette. Pl. Első zsoltár: Az örökkévaló tana boldogit. 112 zsoltár: A jámborság jutalmat talál. 119 zsoltár: Isten tana megnyugtat stb. Ez az egybefűzés, mely az egész könyven végig vonul, igen sikerültnek mondható. Ha szerző csak ezt a beosztást használja, a tárgyi magyarázatokba került volna az a megjegyzés is, hogy mily liturgikus alkalomra vétetett a zsoltár. Utóljára még azt hiheti a tanuló, hogy a csak otthon elmondandó imák éppenséggel nem fontos imák, hisz zsoltáraik nincsenek felvéve a „liturgikus“ zsoltárok közzé, a liturgikus idegen elnevezés alatt pedig isten tudja mit képzél. Van arra az idegen jövevényre jó magyar szó is, istentisztelet, az pedig nemcsak templomi, hanem házi is. Egyáltalában az idegen kifejezések kerülendők, a mikor arra jó magyar szavunk van. Pl. akrosztichon = versfő ; parallelizmus = párhuzamosság, bár ezt a mértanból ismerik a fiuk. De mit szólnak az ilyen kifejezésekhez, antitetikus meg szintetikus parallelizmus ; antitetikus és szintetikus pallilogizmus. Hagyjuk mi ezt a német tudományos theológiának. Nem nekünk való a poezist apró darabokra bonczolgatni, hadd élvezzük egyszerre az egésznek összbenyomását. Hogy szerzőnk pedig ért ehhez, mutatják az egyes zsoltárokhoz irt tartalmi összefoglalások, a melyek oly gondosan vannak megszerkesztve, hogy csak a zsoltár tartalmának felvilágosítására szolgálnak, de nem akarják helyettesíteni a héber szöveg nyújtotta behatást.

Volna még egynehány paedagogiai megjegyzésem. Így nem tartom helyesnek, ha szerző mindjárt az első zsoltár után egy csomó nyelvtani szabályt egy pár példára alapít. A czime a fejezetnek is helyesebben elemzés és nem összefoglalás, mert hisz még nincs mit összefoglalni. Összefoglalásnak már csak az utolsó zsoltárok nyelvi tárgyalásánál van helye, a mikor a tanuló már magától is le tudja vonni az analogiák alapján a szabályt.

A 13. lapon 5. §. nem egész pontos, a mennyiben az impf. személyragjai mindig az igető elején vannak az ׀ pedig nem személyjelnek, hanem többes jelnek veendő. Nehézkes a birtokos személyragoknak akként való felosztása, hogy egy birtokos egy birtok stb. Higyje el a szerző, hogy még a magyar nyelvtanban is jobb az ilyen elnevezéseket hallgatva mellőzni. Nem jegyzi meg magának a gyermek, csak zavarja. Legegyszerűbb azt mondani: „m“-nek megfelel ם „d“-nek megfelel ך stb. A פתח גנובה leghelyesebben segédhangzó. Itt-ott egy-egy segédhangzó nehézkesen van ugyan megfogalmazva, (pl. 82 oldal), de az eddigi megjegyzéseimből is kiviláglik, hogy vajmi kevés a kivetni való, már pedig, ha mind a helyeset emliteném, csak újra le kellene írnom Dr. Frisch könyvét.

Épugy járnék a szó és tárgyi magyarázatokkal. Látszik, hogy szerző áttanulmányozta a régi zsidó, valamint újabb német stb. commentárokat, de az is, hogy eleven észszel, önálló felfogással, sok magyarázatbeli nehézséget megoldott. Sok elavult magyarázatot szüntet meg a szerző, a helyes magyarázat megadásával. Így pl. משכיל értelmező, a מנצה karmesternek jelzője, mert ő alkalmazta a zsoltárokat énekre. Még újabb magyar és német fordításokban tanköltemény fordítással találkozunk, holott a zsoltár, melynek czimében benn van, mindennek nevezhető, csak épen tankölteménynek nem. Pl. a 42 zsoltár. Egynehány magyarázattal nem értek egyet. 15. zsoltár נשך nem uzsora, hanem kamat. 3. zsoltár כבודי nem tiszteletem, a kit én tisztelek, hanem a mint a מרים ראשי-ból kiviláglik, a ki tiszteletet szerez nekem ; שני רשעים és הכית לחי és שברת-nál nem ártott volna megjegyezni, hogy ezen pf. tulajdonkép fut. pf. az egyik megszegyenítést, magyarán pofon ütést, a másik ártalmatlanná tevést jelent. 79. zsoltár inkább Antiochus Epiphanes betörésére vonatkozik és nem a templom első pusztulására. 104 zsoltár רכוב nem trón, hanem kocsi ;

a felhő a kocsi, a szél a mozgató erő; müveid gyümölcséből jóllakik a föld, a gyümölcs: eső. Eltekintve attól, hogy a kép így tulságos mitológikus, értelme is egyszerűbb, ha úgy magyarázzuk, hogy a föld jóllakik, azaz tele van isten keze munkájával, ott a nyoma a föld minden lényén és tárgyán. 19. zs. קן zsinórmérő, nem ad semmiféle értelmet, hanem zsinór, hur, aztán metonimia gyanánt *zengés*, יראתן szintén metonimia, a mi az örökkévaló félelmére tanít = isten tana; מזדים helytelenül a gonoszoktól, a tartalom helyesen szándékos bünnel adja vissza. 90. zs. למנוח kell megtanulnunk, hogy napjaink megszámlálhatók, világosabb, hogy tanít meg arra, hogy számon tartsuk (mint valami becseset) napjainkat; בבקר reggel, hozzáteendő, hogy itt képletesen = ifjuság 116. zs. 10 és 11. vers helyes értelme: Hittem (az istenben), bár azt mondtam, hogy nagyon nyomoruságos vagyok. Még elhamarkodottságomban is csak azt mondtam, hogy *az ember* minden segítsége csalfa, de istenben mindig bízom. 118. zs. 27. v. talán poetikusabb: Kössetek koszorút mirtusból: mint kössétek oda az áldozatot, bár ez a hagyományos.

Igen szép és helyes a 8. zs. magyarázata, Csak a 3. verset úgy kellett volna magyarázni, hogy a csecsemők fejlődésük által hirdetik isten dicsőségét. Isten dicsősége leginkább abban nyilvánul, hogy mikép lesz a gyámoltalan, beszélni nem tudó gyerek értelmesen gondolkodó lénynyé.

Avval végzem ismertetésemet, hogy szórul-szóra kellene lenyomatnom mindent, a mit a szerző a zsoltárok tartalmáról, szerepükről a vallásos életben, istentiszteletben és az elnyomatás sötét századaiban mond. Ezeket a szakaszokat élvezettel okulva olvassa mindenki, a ki a szerző könyvét kezébe veszi.

A könyv tehát határozott nyereség a tankönyv-irodalomban és okos tanár kezében valódi kincses bányájává válik a tanuló-ifjuságnak *Dr. Braun Salamon*.

Vörösmarty Mihály. ~~A nagy költő születésének századik évfordulója~~ mindinkább közeledik és az országban mindenfelé készülnek méltó ünneplésre. Nemzeti ünneppé avatják e napot, a nemzeti érzés legnagyobb költőjének születése napját. Ez alkalomból dr. Kiss Ernő szépen és vonzó módon megírta Vörösmarty Mihály életrajzát, melyben tömör vonásokban, de igen élénken és tanulságosan rajzolja meg a nagy költő egyéniségét és jellemzi hatalmas költészetét. Az ifjuság, melynek első sorban szánva van a mű, de a nagy közönség is, haszonnal és élvezettel olvashatja a kis művet, mely ünnepi ajándéknak is igen alkalmas, mivel igen csinos kiállításban jelent meg Fischel Fülöp könyvkiadónál Nagy-Kanizsán. Kapható az összes könyvkereskedésekben. Ára 1 korona.

Az „Egyetemes Könyvtár“ legújabb számai. A Gross Testvérek kiadásában Győrött megjelenő „Egyetemes Könyvtár“ ismeretes arról, hogy a legolcsóbb áron (egy szám ára 20 fillér) a legérdekesebb és leghasznosabb olvasmányt nyújtja a magyar olvasóközönségnek. Az „Egyetemes Könyvtár“ kiadványai felölelik az irodalom minden ágát, s a hazai és világirodalom klasszikus remekeinek leközlésével nélkülözhetetlen segédeszközeivé lettek a tanuló-ifjuságnak is. Az „E. K.“ legújabb sorozatából kiemeljük a 114. számot, mely egy magyarul még meg nem jelent római író, T. Petronius Arbiter „Trimalchio lakomája“ című szatirikus regényét tartalmazza a császárok korából. Az érdekes művet dr. Székely István fordította kitünően. A 116-117 kettős szám alatt megjelent Sudermann Herman „Keresztelő János“ című nagyhatású szomorujátéka, melyet Zoltán Vilmos fordított le magyarra a tőle megszokott nagy műgonddal. A 118. szám Zoltán Vilmos egyfelvonásos verses színművét, a „Szabiná“-t tartalmazza. A dráma egy megindító epizódot tárgyal Nagy Lajos királyunk életéből, s különösen nyelvi és költői szépségeiben gazdag. 119. szám megint a klasszikus római világból meri-

tette tárgyát. Győrfi Endre nagy tudásra valló tanulmánya az „Az anarchisták Rómában“ czimmel. — Az „Egyetemes Könyvtár“ minden száma 20 fillér. — Ugyancsak Gross Testvérek kiadásában megjelent a Tanulók Zsebkönyvének 1900/1901. évi kötete, mely naptáron és leczkerenden kívül szám: talan hasznos tudnivalót tartalmaz bármely iskola növendékei részére. Az ügyes kis könyvet Benedek V. és Gróf E. tanítók állították össze. Ára csinos kötésben 20 fillér, vászondiszkötésben 30 fillér. Mindezen művek, ugy teljes jegyzék kapható minden hazai könyvkereskedésben, valamint a kiadóknál.

A „Magyar Könyvtár“ kötött kiadása. A Radó Antal szerkesztésében és a Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) cég kiadásában megjelenő „Magyar Könyvtár“ sárga füzetkéi, melyek immár országos népszerűségnek örvendenek s diadallal kezdik egyre jobban kiszorítani a német Reclamfüzeteket, ezentul kötött kiadásban is kaphatók lesznek. A kiadó izléses, erős és azért mégis olcsó kötést alkalmazott, s egyelőre tiz kötött számot adott ki több magyar, olasz stb. elbeszélő műveit csoportosítva olykép, hogy a kötés minden kötet árát csupán 30 fillérral drágította. A „Magyar Könyvtár“ kötött kiadása helyet foglalhat a legdiszesebb könyvtárban a diszművek között. Kötve kaphatók eddig egy-egy kötetben Jókai két füzet elbeszélése; Jókai két színműve: „Fekete vér“ és „Helvila“; Arany János: a Toldi trilógia; Porzó (Ágai Adolf) és Papp Dániel elbeszélései; Sipulusz két füzet humoreszkja; Bársony István: Vadásztörténetek és Thury Zoltán: Urak és parasztok; Murai Károly: Mese-mese és Tábori Róbert: Különös történetek; két füzet olasz elbeszélő; Wells új regénye: Világok harcza; Ibsen két színműve: A népgyűlölő és A társadalom támaszai. Hamarosan következnek majd további füzetek is.

„Az állatok világa.“ Brehm hatalmas művéből, amelynek magyar kiadása most indult meg, a második füzet is napvilágot látott. Ebben szintén a majmok rendkívül érdekes életét festi a szerző azzal a bámulatos közvetlenséggel és azzal a mesteri leirással, amely a munkát az egész világon kedveltté tette. Ennek a második füzetnek a szövegét kilencz kitünő rajz illusztrálja. Adva van még a füzethez egy fekete nyomatu műlap és egy színes nyomatu műmelléklet. Az állatok világa Légrády testvérek könyvkiadóhivatalában (Budapest, váczi-körut 78.) jelenik meg s minden könyvkereskedésben kapható. Egy füzet ára 80 fillér. Tájékoztatót a kiadóhivatal igrén és bérmentve készségesen küld.

Levélszerinti oktatás a német nyelv magánuton való tanulására. Irta: Róder Adolf. Harmadik javított és tökéletesen átdolgozott kiadás. Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedés kiadása 1901. — Ára a 40 levélnek diszes vászontokban 16 korona. — Ez a mű az első nyelvtanunk, a mely alkalmas arra, hogy a német nyelvre bárkit, a ki irni, olvasni tud, tanító nélkül tökéletesen megtanítsion. Énnél nagyobb dicséret hasonló fajta munkát nem érhet. A Róder-féle német levelek körülbelül 20 év előtt jelentek meg először. Már akkori formájukban is nagy szolgálatára voltak azoknak, a kik németül akartak tanulni magánuton. A második kiadásban is számos javítás volt; most azonban a harmadik teljesen átdolgozott kiadás mint új könyv lép elénk, a mely hosszú évek tapasztalatainak felhasználásával most már szinte kifogástalan és a gyakorlati siker szempontjából tökéletes. Mert ennek a nagyszabásu munkának a tökéletesítésében husz év óta részt vett mindenki, a ki a Róder-féle levelek régebbi kiadását használta. A magántanulók, mikor tanulás közben valahol nehézségre, nem világos részre bukkantak, levélben kértek felvilágosítást a szerzőtől. Így évek során a legbecsesebb anyag gyült egybe ezekből, s az új harmadik kiadás felhasználta már ezt az anyagot is. A szerző, Róder Adolf, nem érte meg az új kiadás teljes megjelenését; a 17-ik levél volt az utolsó,

melyet revideálhatott. De a munka további iveri is egy kiváló nyelvtudósunk, Tolna Vilmos gondos felügyelete mellett nyomattak ki. A levelek kiállítása a kiadóczég dicséretére válik. Magántanulásra jobb eszközt nem ajánlhatunk senkinek.

VEGYESEK.

Dulce et júbilo. Rettenetes hónap volt a november, mert emberemlékezet óta nem volt annyi jubileum zsidó pedagógiai körökben egy hónapra, mint a múlt novemberben. Értesítőnk is befejezván 25 éves pályafutását, jubileum tárgya volt. Igaz, hogy csak olyan kocza jubileum jutott részére, már a milyen egy pedagógiai lapnak illik. A szerkesztő ártatlan volt benne, mert végre még kisütötték volna, hogy ő akarja magát jubiláltatni, hanem egyesületünk gondos papája, az elnök ur, rendezett egy kis czéczó-félét az egyesület kosztos gyerekének, a 25 éves Értesítőnek. A Weingruber-féle kis teremben elegen voltunk ugyan, kik az Értesítő tiszteletére megjelentünk, de még többen voltak, kik becses távollétökkel tündököltek. Csajági Béla barátunk, ki szintén nyugalmazott főmestere volna ennek az ujságnak, szintén elmaradt irásban és személyben, pedig jóizü mondásai még most is élnek az előbbi évfolyamok hasábjain. De ott voltak az összes volt szerkesztők: *Ózer Zsigmond, Füredi Ignác, Stern Mór, Csukási Fülöp, Kornfeld Gyula* elnök, *Halász Náthán* és *Stern Ábrahám* igazgatók, a mi kedves Öregünk: *Mendl Lajos* és *Reif Jakab*, egyes. alelnök és a fiatalabb gárda jelesei. A szépnem teljesen távol tartotta magát, nem úgy mint *Győri* barátunk jubileumán, mikor a Weingruber-féle nagy termet valóságos virágos kertté varázsolta. Szegény Értesítő! Mindig azt hitte, hogy őt a nők szeretik s ime kisül, hogy még mint ifju sem kell senkinek. Avagy, Uram, bocsáss! Ha az Értesítő 25 éves sokat ígérő ifju volna, akkor sem jöttek volna ünnepeire a mamák? No, de így is kellemes visszaemlékezésekkel töltöttük az estét éjfélig. Felköszöntő is volt elég, mert hiszen, ha fehér asztal mellett vagyunk együtt, megered a szó és dicsérjük, szeretjük egymást mód fölött! Vajha mindig és mindenütt így volna. Az Értesítő pedig folytassa hivatását és ha változnak is a szerkesztők és munkatársak, ő maradjon mindig a régi: a tanítóság és tanügy igaz érdekeinek pártatlan és szókimondó képviselője.

„Az idő eljár.“ Ritkán mondott még poéta ember oly igazat, mint mikor Kiss János szuperintendens uram rigmust faragott arra a szomoru tapasztalatra, hogy eljár fölöttünk az idő. A mi kedves czéhbéli atyamesterünk, Léderer Ábrahám uram is ilyenfélét gondolhatott hetvenkét éves korában, **‘ש’ מ’ ע** — mert a folyó tanév elején epistolát intézett a belvárosi iskolaszékhez, melynek 32 évig egyik legbuzgóbb szakértő tagja volt, hogy hát tekintettel öregségére, le kell mondania tisztségéről. Erre az iskolaszék a következő levelet intézte Léderer Ábrahám urhoz:

„Mélyen tisztelt Tagtárs Ur! Budapest székes-főváros IV. ker. iskolaszékéhez intézett 1900. szeptember havában kelt b. levele, melyben arról méltóztatik ezen iskolaszéket értesíteni, hogy előrehaladt kora miatt ezen iskolaszéki tisztségéről le kell mondania, kérvén lemondása elfogadását, az alantírott iskolaszéknek f. évi szeptember hó 18-án tartott ülésében felolvastatván, ezen iskolaszék Tekintetességének ezen iskolaszékben tett kiváló szolgálatait, ernyedetlen buzgalma és ezen népiskola javára fordított eminens szakképzettségének egyhangulag való elismerése mellett, ugyancsak egyhangu határozattal eldöntötte, hogy Tekintetességének lemondását az iskolaszék annál kevésbé hajlandó elfogadni, mert az iskolaszék meg van győződve

arról, hogy Tekintetességed előre haladt kora melletti ritka friss szelleménél és testi épségénél fogva, párosultan fent kiemelt férfiúi erényei mellett, még hosszú éveken keresztül igenis hivatva van szép feladatát a tanügy érdekében teljesíteni, miért is az alantírott iskolaszék Tekintetességedet tisztelettel kéri, hogy lemondását visszavonni s illetve iskolaszéki tisztességét továbbra is megtartani sziveskedjék.

Végül legyen szabad becses leveléhez csatolt és a belvárosi iskola szegény tanulóinak felruházása czéljára 10 korona (tiz korona) adományát, melylyel mindenkor előkelő gondolkozásáról újabb bizonyítékot szolgáltatott, a szegény iskolás gyermekek nevében ezuttal is hálás köszönettel nyugtázni. Budapest székes-főváros IV. ker. Iskolaszékének 1900. szeptember hó 18 án tartott üléséből. Jegyzette: *Dr. Mandel Samu* iskolaszéki jegyző, *Sághy Gyula* iskolaszéki elnök.

Persze ezen levelet *Léderer* Abrahám ur nem tenné ki ablakába, ha olvasni tudna a sorok közt, mert a t. iskolaszék udvariasan azt mondja egyhangulag, hogy *az ur pózol*, el akarja velünk hitetni előrehaladt korát, holott „friss szelleménél és testi épségénél fogva még hosszú éveken keresztül *igen is hivatva* van szép feladatának teljesítésére.“ Hát bizony mi is azt hiszszük, hogy a t. iskolaszéknek van igaza s ki tudja, mi dolga akadt a mi kedves Öregünknek, hogy lemondott egy tisztségről, melynek alig felelhet meg valaki jobban, mint ő. Mert mióta az édesszavu Dr. Jókai Mór öregségét emlegetvén, fiatal menyecskét vitt a házhoz, nem hiszünk mi még a Herkó páternek sem, pláne miután az iskolaszék, melyben sok orvos van — mert hát melyik iskolaszékben ne volna sok orvos — atyamesterünk „testi épségét“ hántorgatja. Feltűnő az is, hogy az Öregünk nem engedett és megmaradt lemondása mellett, mit az érd. iskolaszék *Léderer* Abrahám nagy érdemeinek elismerése mellett, mély sajnálattal vett tudomásul. Tudomásul vesszük hát mi is, de aztán ne vegye el ezentul *Léderer* aggastyán úr sok fiatal ember elől bankettek alkalmával a témát, hogy ő emeli poharát a szép asszonyokra, mert az ilyen kétlelkű eljárásnak duellum lehet a vége. Pedig bizony restelnők, ha a mi kedves Öregünkről azt írják a lapok, hogy a „páros viaskodás mögött keresd az asszonyt.“ Mindezekről pedig szó sem eshetett volna, ha *Léderer* atyusnak eszébe nem jut, hogy ő „előrehaladt“ a korban, a mi talán nem is igaz, mert nem játszik. Száz esztendeig éljen hipochondria nélkül!

Jubileum. A fővárosi hitoktató karnak egyik legszimpatikusabb tagját, *Győri* Adolfot jubileumi ünnepélylyel tisztelték meg kartársai m. hó 17-én. Ezen családias jellegű ünnepléshez *Győri* számos barátja s közéletünk több előkelősége is csatlakozott, mely kitüntetésre az ünnepelt bőven rászolgált. 25 éve u. i., hogy *Győri* Adolf a pesti izr hitközségben mint tanító és hitoktató működik s ezen hosszú idő alatt kötelességeinek mintaszerű teljesítése, példás magánélete és közügyeinkért való buzgalma által úgy előjáróinak elismerésére, valamint tanítótársai barátságára és szeretetére tette magát érdemessé. Kevés hitoktató van Budapesten, ki a hitoktatás terén oly fényes eredményekre tekinthetne vissza mint ő s ezen érdeme annál inkább méltányolandó, mert mikor több mint két évtizeddel ezelőtt a hitoktatást átvette, a szülők és tanítványok a tantárgyat, a tanárok pedig a zsidó hitoktatót az intézet mostohájának tekintették. *Győri* Adolf példás erélylyel látott feladata megoldásához s részben jóságos elnézéssel, részben kérlelhetetlen szigorral minden évben példás eredményeket ért el. Ezen érdemeit méltatta a november 1-én ülésező el. isk. hitoktatók szakosztálya, midőn őt ismételten elnökévé választotta s ezen érdemeknek akart kifejezést adni *Kondor* Ignác, a

szakosztály alelnöke, midőn azt indítványozta, hogy *Győri* Adolf hosszú és eredményekben gazdag szolgálatait jubiláris ünnepélylyel honorálják. A pesti izr. előjáróság is szívesen járult *Győri* Adolf érdemei elismeréséhez, minek írásban kifejezést is adott, azonfelül este a banketten megjelentek *Tenczer* Pál és dr. *Weisz* Jakab iskolaszéki elnökök és felköszöntéseikkel adtak kifejezést azon elismerésnek, melynek az ünnepelt részese. A nap folyamán több tantestület tisztelgett küldöttségileg a jubilánsnál és pedig, a Wesselényi-utcai izr. el. és polg. fiiskola nevében *Stern* Ábrahám, a hittanárok küldöttsége élén *Schön* Dávid, a polg. isk. szakosztály nevében *Halász* Nátán igazgató, az elemi szakosztály nevében pedig *Kondor* Ignác üdvözölte küldöttségileg az ünnepeltet.

Este kedélyes bankettre gyülekeztek Győri tisztelői és barátai, számszerint épen százan. Elsőnek *Lévai* Izor köszöntötte fel a jubilánst a szakosztály nevében, utána pedig, mint már említettük, *Tenczer* Pál szólalt fel, mire *Győri* szép kerek beszédben éltette *Tenczer* Pált, a tanítók régi barátját. Természetes, hogy toastokban nem volt hiány, de ki kell emelnünk dr. *Kerékgyártó* Elek felszólalását, ki mint a jubiláns tanártársa, méltatta Győriben az embert, a tanárt és a jó kartársat.

Mindazon intézetek, melyekben Győri működik, tudomást szerezvén ünnepeltetéséről, külön-külön szíves óvációkban részesítették, tanárok és tanulók egyetemesen. De nemcsak tanítók köreiben, hanem ezeken túl is szívesen megragadták felekezetünk kitünőségei az alkalmat, hogy kifejezést adjanak Győri iránt táplált rokonszenvüknek. Főt. dr. *Kohn* Sámuel, dr. *Kayserling*, dr. *Goldziher* Ignác és mások.

Az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ meglehangú üdvözlőiratot küldött Győrinek, *Kornfeld* Gyula elnök pedig a társasvacsorán üdvözölte talpraesett felszólalásban egyesületünk nélkülözhetetlen pénztárosát. Az ünnepelt viszont élethossziglan évi 20 koronával járul a 100 koronás kiházasítási segélyhez, mely évenként kerül kiosztás alá. Így járult a jóhoz a hasznos és a szép.

Azaz, hogy szép lett volna az ünnepély már azért is, mert a tanítók közül többen jobb és szebbik felükkel: nejeikkel és leányaikkal vettek részt a kedélyes vacsorán, mely, hogy 10 év múlva megisméltődjék, igen kívánatos.

Egy tanító emléke. Özvegy *Bogner* Jakabné férjének, néhai *Bogner* Jakabnak emlékét, ki 23 éven át a váczi statusquo izr. hitk. népiskola buzgó, fáradhatlan tanítója volt, megörökíteni óhajtván, nevezett iskola tanítótestületével egyetemben 200 koronás alapítványt tett, melynek évi kamatai egy szorgalmas és jó magaviseletű első oszt. tanulónak, mint a mely osztályban a megdicsőült szakadatlanul működött, az évváró vizsgálat alkalmával kiadandók.

Ováció. Szép és megható ünnepélyt rendezett az országos izr. tanítóképző-intézet ifjúsága f. hó 18-án, d. e. 10¹/₂ órakor abból az alkalomból, hogy az intézet egyik legkiválóbb mestere, *Bein* Károly, a matematika tanára, megvált állásától.

Fájlalja távozását nemcsak a tanulóifjúság, mely valóságos rajongással ragaszkodott e derék mesterhez, nemcsak az intézet tanári kara, melynek ékessége s disze volt, de az egész tanítóképzés, mely B. tanárban a leghivatottabb munkatársát veszti el.

Több egy negyed századnál működik a tanügy terén (ez intézetnél 19 év óta) s ez idő alatt széleskörű tudományával, paedagógiai rátermettségével az ifjúság százait adta át a magyar tanítósnak, elismerést hozva mindenütt az intézetre, melyből kikerültek.

Mindenütt sajnálhatják, hogy ezentul nélkülöznünk kell áldásthozó működését.

S értjük a buzgóságot, melyet az Önképzőkör vezetői, az ünnepély rendezői kifejtettek, hogy kifejezést adjanak a szeretetnek és nagyrabecsülésnek, melylyel a távozó iránt viseltetnek.

Nem külső fénynyel, üres formasággal, de igaz érzéssel s a szeretet meleg hangjával bucsuztak el a mestertől, mint a gyermekek a szerető atyától, úgy váltak el tőle s ez adta meg az ünnepélynek azt a családi jelleget, mely bensőségénél fogva a derék férfiú érdemeinek méltó tükre volt.

Az ünnepélyen jelen volt az egész tanári kar, *Dr. Bánóczy József* igazgatóval élén, a rabbiképző intézet tanári kara, az ünnepelt tanár családjával, számos tisztelőivel s barátaival, különösen szép számmal voltak jelen az intézet volt tanulói.

A szép ünnepélyt a Hymnus nyitotta meg. Ezt követte *Weisz Samu* alelnök szép megnyitója, mire *Hartmann Samu* elénekelte Mendelsohn „Az Isten úgy rendelte el“ cz. dalát. Ezután *Braun Aladár* ifj. elnök mondott lendületes és hatásos bucsubeszédet, melyben az ünnepelt tanár érdemeit méltatta s az ifjuság köszönetét és háláját tolmácsolta. Beszéde végén egy igen szép albumot nyújtott át, melybe minden tanuló nevét írta be. Megható szavakkal mond közönetet most *Bein* tanár a szeretet és ragaszkodás e meleg nyilatkozatárt és kitartó szorgalomra buzdította most is tanítványait, kiktől nehezen bár, de kedves emlékekkel távozik. *Rosenberg Emil* hegedűjátéka és *Goldmann Mór* alkalmi ódája is hatást keltett. Végre a Rákóczy-induló zárta be az ünnepélyt. Este a tanári kar bankettet rendezett a távozó tanár tiszteletére.

Chanuka-ének „*Maos zur j'schuasi*“ dallamára alkalmazva, három és egy szólamban kapható alólirottnál. Ára 30 fillér. Minden 25 megrendelt darab után egy példány árát árva-alapunk javára juttatja *Kellner Ignác*, kántortanító, az ifjúsági istentisztelet énekeinek szerzője, Siklóson.

A sors igazságos. Senki sem kerülheti el sorsát és már b. e. Szántó Eleázár megjövendölte, hogy *Gábel* Jakabnak is ki fog járni a magáé. És ime, beteljesedett! Egy vörös meghívó, — mi bizonynyal nem akar czélzás lenni azon bibliai vonatkozásra, hogy Jákob és Ézsau egyhasi testvérek egy nagyváradi vörös meghívó tudatta velünk, hogy az orth. izr. iskolák tantestülete mult hó 22-én *Gábel* Jakab igazgató-tanítói működésének 25-ik évfordulóját megünnepli. Mi is szívesen megünnepeztük volna, ha a kegyes sors — illo tempore — fáradozásainak kedvez és elnyeri a pesti Chevra Kadisánál az állást, mely után annyit lótot-futott. Haj, mert akkor *Gábel* Jakab úr, nem áll be főmuftinak és főfő elbolondítónak az orthodoxiához és nem segíti növelni a zavart, mely szegény felekezetünket már is a romlás szélére sodorta. Akkor *Gabel* Jakab ur megmaradt volna józan izraelitának és általunk is méltányolt tehetségeivel az egységes zsidóság javát szolgálta volna, a minthogy neolog, orthodox és statusquo meg nem tudom miféle zsidóság nincsen és nem is volt. De azért nem haragszunk reá és jó kívánságainkat sem vonjuk meg tőle. Kívánjuk, hogy javuljon meg a legközelebbi 25 esztendőben és érje meg, hogy a magyar zsidóságot egységesnek lássa, mely immár nem reflektál az ő népbolondító czikkeire. Ugy legyen!

Az iskolaszékről. Harminczkét esztendeje annak, hogy báró Eötvös József megalapította az iskolaszékeket. Ezek a bizottságok ingyen munkát teljesítenek, hol jól, hol rosszul, s Eötvös, akinek vajmi kevés pénz állott rendelkezésére a közoktatás ügyének istápolására — az emberek hiúságára számított, a mikor általában hasznosnak képzelte el ezt az intézményt. Az iskolaszékek azonban lassankint képteleneknek bizonyultak a fel-

adatukra. Kivétel természetesen sok akadt, különösen vidéken és leginkább oly vidékeken, amelyeken veszélyben volt a magyar nyelv. Általánosságban azonban nem váltak be, s ez az oka annak, hogy a kultuszminiszteriumban — úgy látszik — azon gondolkoznak, hogy szép lassan megszüntetik az egész ingyenes tiszteletbeli intézményt. Most még csak kezdik a munkát, de ha már elkezdték, valószínűleg folytatják is s az iskolák felügyeletében nem-sokára magukra maradnak a tanfelügyelők, a kiknek nem passziójuk, hanem kötelességük az iskolákat rendben tartani. A kultuszminiszter rendelete egyelőre csak a háromszáz polgári iskolai székek szól s nem is jelent kivégzést, hanem csak a jogok nagy megnyirbálását. Ezután az iskolaszékek nem szabad beavatkozni az iskola tanítási anyagába, sem a tanítás menetébe. Legföljebb az évváró vizsgán reprezentálhatja a széket az elnök. Ez a kis tilalom súlyos kritika az iskolaszékek fölött, melyek bizony sokszor túllépik hatáskörüket, különösen, ha egy-egy szegény tanítót akarnak megregulázni.

Svájcz. Tudvalevőleg Svájcz 22 kántonból áll, melyek közül mindegyiknek saját tanítóvizsgáló bizottsága van. Ha aztán a tanító egyik kántonból a másikba megy állásra, ott új vizsgálatot kell tennie. Ez ellen már több ízben panaszoltak a tanítók, de eredmény nélkül.

Angolország. Angolország tanítói felkérték a közokt. minisztert, hogy intézkedjék a tankötelezettségre vonatkozó törvény végrehajtásáról, mert $5\frac{1}{2}$ millió tanköteles gyermek közül körülbelül 1 millió nem jár iskolába. Londonban 758.000 iskolaköteles gyermek mellett 140.000 nem részesül tanításban.

Iskola-orvosok. Szászmainingen herczegség kormánya 24 orvost nevezett ki a herczegség 24 iskolai kerülete számára, hogy a tanulók egészségi állapotára felügyeljenek. Ezeknek az állami hivatalnokoknak részletes utasítást adtak, hogy miy eljárást kövessenek a tanulók egészsége fentartása érdekében. Ezen ilynemű rendszeres intézkedés az első Németországban.

A tojás mint bakterium-telep. Buces professzor kísérletei bebizonyították, hogy a nyers tojásba könnyen behatol a typhus-bacillus s ezért a tojás tisztaságára nagyon ügyelni kell egészségi szempontból.

Ezüst menyegző. *Offenberger* Salamon, mocsonoki kartársunk f. hó 9-én üli meg élete párjával: *Fleischmann* Róza asszonynyal ezüst menyegzőjét. Érdemes kartársunknak e szép családi ünnephez 25 zsák ezüstöt és állandó friss egészséget kívánunk.

Eljegyzések. *Band* Simon lakompaki kartársunk eljegyezte *Knöpfler* Josefa k. a.-t Verbórol. — *Blau* Soma körmendi érd. kartársunk kedves leányát, Gizellát, eljegyezte *Krausz* Miksa ur Dombóvárrol. — *Sipos* Ignác b.-almási kartársunk Izabella nevü leányával jegyet váltott *Glasz* Lipót ur Kunbajáról. — *Schulhof* N. ó-moraviczai kollégánk leányát, Berta k. a.-t eljegyezte *Adler* Mór ur Szakadátról. Az örömszülőknek, valamint a jegyes pároknak gratulálunk.

Esküvő. *Elfer* Ödön budapesti államvasuti tisztviselő m. hó 6-án vezette oltárhoz *Pártos* Hermina kisasszonyt, *Pártos* Samu zombori derék tanító kedves leányát. A fiatal párt *Fischer* Mihály dr. főrabbi eskette, ki lendületes szép beszédet intézett hozzájuk. Este az örömszülők vendégszerető házában gyült össze a diszes násznép, mely örömmel vették részt *Pártosék* szép családi ünnepén. A családhoz számos üdvözlő sürgöny érkezett, többek közt *bárá Vojnits István főispánné* is. Az ifju párnak zavartalan, tartós boldogságot kívánunk. — Dr. *Zsengeri* Samu kartársunk fia, *Zsengeri* Manó ur m. hó 18-án kelt egybe Bécsben *Jakobsohn* Paula k. a.-nyal. Gratulálunk.

Halálozás. A b.-csabai izr. hitközséget érzékeny veszteség érte 30 éven át buzgó és tevékeny jegyzőjének, *Klein Ferdinandnak* m. hó 17-én hirtelen bekövetkezett elhunytával. A megboldogult, ki az ottani iskolának éveken át kisegítő tanítója is volt, 1859-ben mint főhadnagy vált meg a katonai pályától, hogy szíve vonzalmát követhesse. Az olasz hadjáratban a vitézségi aranyérmét kapta, azonkívül még két magas érdemrendnek volt birtokosa. Nagy családjával szegénységben élt, de bölcs nyugalommal, katonás, hidegvérrel viselte sorsát, mert családjában fellelte azt a boldogságot, melyet egy fényes jövő árán váltott meg. Még egyszer takarodót fújtak neki s ekkor pihenni tért. Legyen neki könnyű az anyaföld, melyen helyét emberül megállotta.

Szerkesztői üzenetek.

A gyermekek nemi élete. Nem szeretjük a csiklandós ped. kérdéseket s így a mi lapunk ezen cikket nem közli. Becses közreműködését azonban szívesen fogadjuk. A cikk 8 napon belül átvehető.

F. F. Földes. Hitközségének galád eljárása intésül szolgáljon Önnek, hogy hidegvérét megőrizze. Persze 20 évi szolgálat után szeretnének új tanítót, plane, ha valamely befolyásos atyafinak kale lánya is van. Ha ön egészséges, úgy ne féljen a főorvostól, mert van ám fölebbezési forum és pedig az orsz. közegészségügyi tanács, melynek kiküldött orvosa legjobb meggyőződése szerint fog véleményt mondani. Nem szükséges tehát, hogy ide 6 hétre feljöjjön megfigyeltetni magát, mikor a 8 gyermek számára még kenyérre is alig jut. Szépen volnánk, ha egyszerű ráfogásokkal is ki lehetne forgatni a tanítót állásából. Ennyire még nem jutottunk. Irjon azonban egyesületünk elnökének, kérje meg, hogy irasson tanfelügyelőjének az Ön érdekében és sorainak foganatja is lesz.

Schönbrunn Márk, Miskolcz. Ezer bocsánatot kérek, de az „Emléklap“ rengeteg anyaga és annak — tessék elhinni — gyenge erőmet túlhaladó feldolgozása közben cikkről megfeledkeztem. Mélyen fájlalom, hogy oly érdemes tagtársnak mint néh. *Rosinger Márton* volt, lapunk nem adta meg az őt megillető végtisztességet, de a mennyiben Önök kívánják, jóvá akarom tenni mulasztásomat és a jövő számban szívesen közlöm. Üdvözet.

Kl. M. B. Szt.-László. Cikkéről csak akkor mondhatunk véleményt, ha az egészben kezeink között lesz. Cikket részletekben nem fogadunk el.

N. J. — Bezdán. Igen jól tudhatja t. kartárs ur, hogy mindenkor szívesen látjuk b. küldeményeit. Ámde az „Értünk és mieinkért“ cz. kérdésben teljessen izoláltan állunk és minek ártanók magunkat oly kényes ügybe, mely csak felekezetünk hivatalos képviselőjének segítségével nyerhetne kedvező megoldást. A mi a féláru vasuti kedvezményt illeti, ebben a kérdésben úgy is petitio megy az országgyűléshez, mi tehát a további feszegetést egyelőre fölöslegesnek tartjuk. Ped. cikket szívesen vennénk. Az iparpártolásnak esetleg sorát ejtjük. Üdvözet!

W. Szomorú dal, melyet mindsűrűbben kell hallanunk és a legszomorubb a dologban, hogy egyik-másik tanfelügyelő, mintha titkos instrukció után indulna, a helyett, hogy megvédené a tanítót, a hitközséget felbátorítja, sőt felbujtja az iskola felosztatására. Sok esetben a tapasztalatlan előjáróság lépre megy, mert nem tudja, hogy a hiveknek az új iskola, melybe semmi beleszólásuk nincs, szintén annyiba, vagy többbe is kerül. Ön helyesen cselekszik, ha semmiféle egyezkedésbe nem is bocsátkozik, miután az állam oly liberális, hogy a zsidó tanítókat legtöbb esetben nem veszi át, vagy hogy ne kelljen őket átvenni, a zsidó iskolák megelőző felosztatását jóváhagyja. Önnek veszteni valója nincs, tehát körömszakadtig védje igazait. Az Iroda pedig csak üsse a dobot, hogy iskolát állít. Körömszedőnek, holott azon a pénzen 40 zsidó iskolát lehetett volna segíyezni.

Egy-egy kötet ára csinosan bekötve 50 fillér.

FILLÉRES KÖNYVTÁR

magyar fiúk, magyar leányok számára.

Elbeszélések, regék, történelmi elbeszélések, versek, szindarabok, utleírások gyűjteménye

Szerkeszti: PÓSA LAJOS.

Edig megjelent:

	fillér.		fillér
1. Mikszáth Kálmán. Huszár a teknőben és egyéb elbeszélések. Képekkel.	50	42. Benedek Elek. Kiss Miklós. 1 képpel	5
2. Bársony István. Jó az Isten. Elbeszélés. Képekkel.	50	43. A szabadság hősei. Képek az 1848—49. szabadságharcból. Képekkel. Szerkesztette: Pósa bácsi	50
3. Bodony Nándor. Matyi meg Kati. Mese. Képekkel.	50	44—45. Andrássy Lidike. Tarka könyv. Mesék, elbeszélések, versek. 1. képpel	100
4.—5. Madarassy László. A kis hadsereg. Tört. elbeszélés. Sok képpel.	100	46. Gárdonyi Géza. Mindenttudó Gergely bácsi első könyve. 1 képpel	50
6. Pósa Lajos. Haza. Szabadság. Hazafias költemények és szavalmányok. Képpel	50	47. Egri György. Katika királyné haragja	50
7. Fáy J. Béla. A kínai óriás. Az aranytollu tyúk. Két mese. Képekkel	50	48—50. Gaal Mózes. Balassa vitéz. Történelmi elbeszélés. Képekkel	150
8. Margittay D. Illés gróf és Olga grófkisasszony. Képekkel	50	51. Gauss Viktor. Hegyen-völgyön. Képek az állatvilágból	50
9. Murai K. Komédiás Palkó. Róka Pál furfangjai. Két tréfás történet. Képpel	50	52. Lőrinczy György. Kis falum. Elbeszélés	50
10—12. Jókai M. A medvék országában. Elbeszélés. Sok képpel	150	53. Sebők Zs. Erzsébet királyné	50
13. Heteyi Gábor. Mondák. Regék	50	54. Gyarmathy Zsigáné. Mari néni mankója. A remete. Két elbeszélés. Képekkel	50
14. Szalai E. A zöld madár. Mese sok képpel	50	55. Sebők Zs. A kis mérnökök. Elbeszélés	50
15. Bodonyi N. A kistornyai lelkész. Elbeszélés. Képekkel	50	56—57. Margittay D. Tilos a páva. Elbeszélés	100
16—17. Madarassy L. Harcz az állatokkal. Elbeszélés. Képekkel	150	58. Kövér Ilma. Kis leányok, nagy leányok	50
18. Magyar költők. Irták többen. Arczk.	50	59. Gauss Viktor. A piros köpenyeg. Elbesz. a magyar szabadságharcból. Képekkel	50
19. Gyermekszínház. 3 egyfelv. szindarab	50	60—61. Madarassy László. Az amerikai őserdőben. Egy magyar fiú viszontagságai	100
20. Gárdonyi Géza. Tarka-barka történetek	50	62. Pósa Lajos. Harangvirágok. Versek	50
21—23. Gaal M. Mindent a hazáért. Tört. elbeszélés	150	63. Barta Irén. Enyém. Elbeszélés képpel	50
24. Tábori Róbert. Vidám történelem. Vig elbeszélések. Képpel	50	64. Bodonyi N. Szegény ember dolga	50
25. Árpád népe. Képek hazánk ezredéves multjából. Irták: Sebők Zs., Pósa L., Tábori Róbert, Gaal M., Kemechey J., Egri Gy., Tutsek A. Sok képpel	50	65—66. Béla Henrik. A kis herceg. Képpel	100
26—28. Malonyai Dezső. A Nilus országából. Sok képpel	150	67. Juhász Béla. Ilona. Történelmi elbeszélés	50
29. Hermann Ottóné. Sok vers, sok kép. Gyerekekről-gyerekeknek	50	68. Kornélia néni. A kis hősök. Hófehérke	50
30. Kacziány Ödön. Három ajándék	50	69. Virágregék. Irták Andrássy L., Bársony I., Harmath L., Sebestyén Gy. Szarvas M.	50
31. Tábori Róbertné. Hét mese	50	70. Lampérth Géza. Elmúlt időkől	50
32. Sebők Gyula. Egér a kaszárnyában	50	71. Thury Zoltán. Mese egy kis házból s egyéb történetek. 1 képpel	50
33. Tábori Róbert. Gábor Áron. Történelmi elbeszélés. Sok képpel	50	72. Sebők Zsigmond. Petőfi Sándor	50
34—35. Hermann Ottóné. A Csóri meg a Móri. Történetek az állatvilágból. Sok kép	100	73. Lőrinczy Gy. A boldogság utján	50
36. Hermann Ottóné. Seregély kisasszony emlékiratai. Képekkel	50	74—76. Gauss Viktor. Fajankó, a bártfai hires fabáznak mulatságos története	150
37. Herczeg Ferencz. Az új nevelő. Elbeszélés. Képekkel	50	77. Gegus Ida. Tündérmesék I.	50
38—39. Madarassy László. Mari és Tamás. Elbeszélés. Képekkel	100	78. Gegus Ida. Tündérmesék II.	50
40. Sas Ede. Czirmos Czicza királlysága	59	79. Benedek Elek. Elek apó meséi I.	50
41. Gegus Ida. Mesék. 1 képpel	50	80. Tábori Róbert. A jégtündér	50
		81. Kövér Ilma. A Jánoska koronája	50
		82. Gaal Mózes. Három székellyű	50
		83. Gauss Viktor. Sárga Violák	50
		84. Szabóné Nogáll Janka. A kis kocsis és más történetek	50
		85. Lőrinczy György. Igaz történetek	50
		86—88. Gaal Mózes. A vasember	150
		89—91. Benedek Elek. Édes kicsi gazdám	150
		92. Gauss Viktor. Adria gyöngye	50
		93. Sas E. Munkácsi Mihály	50

Megrendelésnél legcélszerűbb minden számért 50 fillért, és 4 fill. portóra előre, posta-utalványon beküldeni, ebben az esetben bérmentve küldjük meg a rendelt példányokat.

A Filléres Könyvtár kötetei külön is kaphatók s előfizetni is lehet a gyűjteményre minden könyvkereskedésben, ép úgy a kiadónál.

Singer és Wolfner könyvkereskedése. Budapest, Andrássy-ut 10.
Az *Én Ujságom*, a *Magyar Lányok* kiadója

LAMPEL R. (Wodianer F. és Fiai) könyvkiadása Budapesten.

KARÁCSONYI UJDONSÁGOK!

PETŐFI SÁNDOR ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI.

Kiadja :
RADÓ ANTAL.

Ára 10 kor.

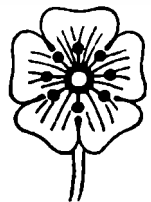
Bevezető tanulmánnyal ellátta
Dr. FERENCZI ZOLTÁN.

NEOGRÁDY, TELEGDY és TULL festőművészek képeivel, két kötet diszkötésben.

Ennek az új Petőfi-kiadásnak szövege az eredeti szöveg alapján a leggondosabb kritikai munkával lett megállapítva. Képei három kiváló festőművésznek teljes ambícióval készült eredeti illusztrációi. Az illusztrációk művészi reprodukciója mintaszerű.

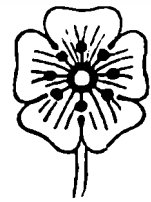
DÓCZI LAJOS MUNKÁI.

VÉGLEGES KIADÁS.

Most összes végleges kiadásban jelenik meg. Az elegáns új kiadásból karácsonyra megjelenik az első két kötet, még pedig

I. CSÓK	7 kor.
II. GOETHE FAUST	7 kor.
<i>Követi ezeket csakhamar</i>	
III. SZÉCHY MÁRIA	7 kor.

FÖLDÉS GÉZA

A búrok magyar vitéze.

Egy magyar fiú kalandos története. Kiváló ujdonság, most, mikor az egész művelt világ, s így a magyar ifjuság is, résztvevő érdeklődéssel kíséri a vitéz búr nép halálküzdelmét. A diszes könyv egy kivándorolt magyar ifjú élményeit és merész tetteit írja meg érdekesítően.

ÁRA 4 KORONA.

BENEDEK ELEK

Többcsinos Királyfi.

Diszkiadás képekkel. — Ára 4 korona.

A „Vigszínház“ állandó repertoár darabja.

Az első magyar ifjúsági mű, mely szinpadi elevenségével és szívhez szóló mély poézisével a gyermekeknek kiváló gyönyörűséget szerez. Nagyon alkalmas ajándékmű.

SZTERÉNYI HUGÓ

Az Állatvilág Pillanati Fényképekben.

Kiváló ujdonság. Eredeti könyv a maga nemében. Egyaránt való az ifjúságnak és az iskolának, a szakembernek és a laikusnak, a tudósnak és a művésznek. A képek élő állatok fényképezés útján készült másai művészi plasztikus reprodukcióban. A szöveg élvezetes, rövid jellemzése az állatoknak. A diszes munka megérdemli úgy a művelt magyar közönség, mint a szakkörök teljes méltánylását.

192 képpel diszkötésben **15 korona.**

MAGYAR KÖNYVTÁR KÖTÖTT KIADÁSA.

Jókai Mór. Ne nyulj hozzám és egyéb elbeszélések. Szép angyalka. Kis képek	90 fill.
Porzó (Ágai Adolf). A Viola Vera és egyéb elbeszélések	90
Papp Dániel. Utolsó szerelem és egyéb elbeszélések	90
Sipulusz (Rákosi Viktor). Humoreszkek	90
Bársony István. Vadásztörténetek. — Thury Zoltán. Urak és parasztok	90
Murai Károly. Mese-mese. — Tábori Róbert. Különös történetek	90
Arany János. Toldi. — Toldi estéje. — Szemelvények a Toldi szerelme műe- poszból. Iskolai kiadás	2.70
Farina, Verga, Serao, De Amicis, Capuana, Castelnuovo kisebb elbeszélései	90
H. G. Wells. Világok harca. Mars-lakók a földön	90
Jókai Mór. Fekete vér. Dráma 5 felvonásban. — Helvila. Dráma 5 felvonásban	1.20
Isben Henrik. A népgyűlölő. Színmű 5 felv. — A társadalom támaszai. Színmű 5 felv.	90

További kötetek hamarosan következnek.

Fali és kézi térképek.

Fali térképek.

Gaebler F.—Dr. Cherven Flóristól.

Európa hegy- és vízrajzi nagy fali térképe. Ára vászonra felvonva, összehajtva vagy léczekkel ellátva 27 kor. 60 f.

Európa politikai nagy fali térképe. Ára vászonra felvonva, összehajtva vagy léczekkel ellátva 27 k. 60 fillér.

E térképet a nagyméltóságú magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium 2681—1898. évi elnöki rendelettel a következő hivatalos birálat alapján engedélyezte: A Gaebler - Cherven-féle Európa fali térképe első sorban nagysága, a határvonalak szélessége, s a színek élénksége által tűnik ki az e fajta fali térképeink közül, mely tulajdonságainál fogva népesebb iskolák számára kiválóan alkalmas. E mellett a folyamok oly vastagon vannak feltüntetve, hogy azokat is még a nagyobb tantermek hátsó soraiból is jól lehet meglátni. Az írás is arányosan nagy s távolabbról is olvasható. Ezeknél fogva ezen térképeket az összes népiskolák, valamint a polgári és kereskedelmi iskolák, felsőbb leányiskolák, tanító és tanítónőképezdek számára, mint igen jó taneszközt ajánlom.

Magyarország hegy- és vízrajzi nagy fali térképe. Ára vászonra felvonva 16 kor., léczekkel ellátva 19 kor.

Magyarország politikai nagy fali térképe. Ára vászonra felvonva 16 kor., léczekkel ellátva 19 k.

Magyarország fali térképe 5001—1899. eln. sz. a. enged.

E fali térképek tisztán iskolai célból készültek és alakra nézve majdnem kétszer oly nagyok, mint a jelenleg forgalomban levő magyar szövegű fali térképek.

Elemi iskolai atlasz. 17 színezett lapon. Rajzolta és tervezte Dr. Lange Henrik. Hazai isk. haszn. alkalmazta Dr. Cherven F., 5. kiad. 1813/99e. 80 f. — Ugyanaz Budapest fővárosi kiadás 70 f. Budapest székesfőváros összes népiskoláiban elfogadva.

Megjelentek és kaphatók:

Wodianer F. és fiai (Lampel R.-féle)

cs. és kir. udv. könyvkereskedésében

BUDAPEST, VI., ker., Andrássy-út 21.

Kézi térképek

Hátsek Ignácztól.

— A magyar szt. Korona országainak térképe az új megyei beosztással. 1 : 2.500,000 40 f.

— Az Osztrák-Magyar monarchia térképe 1 : 3.00,000 méretben. Isk. haszn. 3. kiad. 40 f. Ugyanaz. Dombortérkép 40 f.

— Magyarország vasuti fali térképe 8 kor
vászonra vonva léczekkel 16 kor.
— Budapest kirándulási térképe 1 : 165.000 mé-
retben. Színezve 1 kor.
Janernik képes Budapesti utmutató 40 f.

Hátsek Ignác megyei térképeinek részletes jegyzéke.

Méretük : 1 : 500,000.

Sz.	Egyes térképek ára	Sz.	Egyes térképek ára
†1.	Pest - Pilis-Solt-Kis-Kun-m. 60 f.	†42.	Bihar 60 f.
†2.	Bács-Bodrog 60 "	†43.	Békés 30 "
†3.	Nógrád 40 "	†44.	Csongrád 40 "
4.	Hont 30 "	45.	Csanád 40 "
†5.	Bars 40 "	46.	Arad 40 "
6.	Zólyom 30 "	†47.	Torontál 60 "
†7.	Liptó 40 "	†48.	Temes 60 "
†8.	Arva 40 "	†49—50.	Krassó-Szörény 60 "
†9.	Turóc 40 "	†51.	Hunyad 60 "
†10.	Trencsén 60 "	†52.	Szeben 60 "
†11.	Nyitra 60 "	53.	Alsó-Fehér 40 "
†12.	Pozsony 60 "	†54.	Torda-Aranyos 30 "
13.	Komárom 30 "	†55.	Kolozs 60 f.
14.	Esztergom 30 "	†56.	Szolnok-Doboka 40 "
†15.	Moson 40 "	†57.	Besztercze-Naszód 40 "
16.	Győr 30 "	†58.	Csik 60 "
17.	Sopron 30 "	†59.	Maros-Torda 40 "
18.	Vas 40 "	60.	Udvarhely 30 "
†19.	Zala 60 "	†61.	Nagy-Küküllő 40 "
†20.	Veszprém 60 "	†62.	Kis-Küküllő 40 "
†21.	Fejér 40 "	63.	Fogarás 30 "
†22.	Somogy 60 "	†64.	Brassó 40 "
†23.	Tolna 40 "	†65.	Háromszék 40 "
†24.	Baranya 60 "	66—67.	Fiume város és kerülete és Fiume m. 60 "
†25.	Jász-Nagy-Kun-Szolnok 60 "	68.	Zágráb m. 40 "
†26.	Heves 30 "	69.	Varasd 30 "
27.	Rorsod 40 "	70.	Kőrös 30 "
†28.	Gömör és Kis-Hont 40 "	71.	Belovár 30 "
†29 - 30.	Abauj-Torna 60 "	72.	Pozsega 30 "
31.	Szepes 30 "	73.	Verőce 40 "
32.	Sáros 30 "	74.	Szerém 30 "
33.	Zemplén 40 "	75.	Pétervárad ker. 30 "
34.	Ung 30 "	76.	Bródi kerület 30 "
35.	Bereg 30 "	77.	Gradiskai kerület 30 "
36.	Ugocsa 30 "	78.	Báni kerület 30 "
37.	Máramaros 40 "	79.	Ogulin-Szluini ker. 40 "
†38.	Szatmár 40 "	80.	Lika-Ottocsányi ke- rület 40 "
†39.	Szilágy 60 "	81.	Magyarország átné- zeti térképe 40 "
†40.	Szabolcs 60 "		
41.	Hajdu 30 "		

E taneszközt a nmélt. vallás- és közokt. miniszterium a hazai földrajzi oktatás céljából az összes hazai iskoláknak 1879. évi 14596. sz. rendeletével használni ajánlotta.

Eddig a †-tel jelzett térképek jelentek meg földrajzi, természetrajzi és néprajzi körzettel ellátva. A többiek elkészítés alatt vannak.

A megyei térképek egybekötve is kaphatók. A teljes mű ára diszkótásban 24 kor. 2 koronás részletre is megrendelhetők.

Megjelentek és kaphatók:

Wodianer F. és fiai (Lampel R.-féle)

cs. és kir. udvari könyvkereskedésében

BUDAPEST, VI., ker., Andrássy-út 21

Elsőrangú, a nm. vallás- és közoktatásügyi minister ur által rendeletileg ajánlott intézet helyi képviselőket keres állandó évi fizetéssel. Szives ajánlatok Budapestre „151. postafiók“ alá intézendők.

Az „Országos izr. tanítóegyesület“ tagjainak névsora

az 1899. év végén.

Tiszteletbeli tagok:

Adler Ignác, Szolnok	Lipsitz Lipót, Abauj-Szántó
Dr. Ágai Adolf, Budapest	Dr. Löw Imánuel, Szeged
Dr. Alexander Bernát, Budapest	Dr. Löwinger Mór, Nyitra
Dr. Axaméthy Lajos min. osztály-
tanácsos, Budapest	45 Mandl Mór, Budapest
5 Basch Fülöp, Budapest	Dr. Mayer Á., L.-Szt.-Miklós
Dr. Bánóczy József, Budapest	Mendl Lajos, Budapest
Bárdossy Gyula, Szolnok	Munk Béla, Trencsén
néh. Bischitz Dávidné, Budapest	Neufeld Miksa, Érsekujvár
hevesi Bischitz Lajos, Budapest	50 Neumann-Fürst Mária, Arad
10 Brill S. L., Budapest	Ózer Zsigmond, Budapest
Bánhegyi István, B.-Gyula	Péterffi Sándor, Budapest
Bródy Zsigmond, Budapest	Dr. Pfeiffer Fülöp, Győr
Buxbaum Henrik, Pozsony,	Dr. Pillitz Benő, Veszprém
Berzeviczy Albert, Budapest	55 Rosenberg Lipót, Arad
15 Csáky Albin gróf, Budapest	Roth József. kir. tanf. Pozsony
hatv. Deutsch Sándor, Budapest	néh. Roth Áron, Sıklós
Deutsch Jakab, Budapest	várhelyi Rósa Izsó, Szeged
Deutsch Sámuel, Budapest	Tornai Schossberger Zsigmond
Dr. Rózsa Sámuel, Makó	báró, Budapest
20 Engel Adolf, Pécs	Schwarcz Gyula, Budapest
Dr. Farkas Emil, Budapest	60 Schwarcz Mór, Bécs
Feigenbaum Lipót, Szepes-Igló	Schweiger Márton, Budapest
Dr. Földi Miksa, Kassa	Silberstein Lipót, Budapest
Dr. Goldziher Ignác, Budapest	Dr. Simon József, Budapest
25 Dr. Gömöri Oszkár, Budapest	Dr. Simonyi Zsigmond, Budapest
György Aladár, Budapest	65 Singer Izráel, Sátoralja-Ujhely
gelsei Guttmann V. N.-Kanizsa	Dr. Singer Vilmos, Bécs
Hidvégi Benő kir. tanf., Miskolcz	Steckler Samu, Baja
Dr. Jókai Mór, Budapest	néh. Steinhardt Márk, Makó
30 Dr. Kayserling M., Budapest	Szabó Károly, Sopron
néh. Keleti Vilmos, Budapest	70 Tenczer Pál, Budapest
Klingenberg Jakab, Pécs	Tóth József, kir. tanf., Budapest
Kohner Zsigmond, Budapest	Vargyas Endre, kir. tanf., Győr
Kohányi Sámuel, Budapest	Veigelsberg Leó, Budapest
35 Dr. Kohn Sámuel, Budapest	Dr. Verédy Károly, kir. tanf., Bpest
Kónyi Manó, Budapest	75 Vogelhut Dávid, L.-Szt. Miklós
Leopold Sándor, Szegszárd	Wechselmann Ignác lovag, Bpest
Lederer Ábrahám, Budapest	Weidmann Adolf, Győr
Lederer Sándor, Budapest	Dr. Weinmann Fülöp, Budapest
40 Kisteleki Lévai Henrik, Budapest	Witt Manó, Vác
Libertiny Gusztáv, kir. tanf. Nyitra	80 Dr. Wlassics Gyula, Budapest
	Zsilinszky Mihály, Budapest

Alapító tagok:

1867.	frt	1879.	frt
néhai hatv. Deutsch Ignácz, Bpest	50	n. Hatvani Deutsch Bernáf, Bpest	50
néhai Figdor Zsigmond, Budapest	50	1880.	
Holitscher Fülöp, Budapest	50	Novák Sándor, Budapest	50
Izr. hitközség, Arad	50	1881.	
Izr. hitközség, Pécs	50	Szalkai Schwarz Mór, Mátészalka	100
néhai Landau R. L., Budapest	50	1883.	
néhai Lederer Bernát, Budapest	50	néh. Bischitz Dávidné, Budapest	50
néhai Pollák Babetta, Budapest	200	néh. Lederer Bernát örökösei,	1000
néhai Pollák Leó, Budapest	100	Sváb Lőrincz, Budapest	50
néh. Posner Károly Lajos, Bpest	50	1884.	
néhai Spitzer Gerson, Budapest	50	Györgyei Amália, Budapest	100
1868.		néh. Kohn Salamon örökösei, Bp.	100
Alliance isr. univ. Paris	50	Tornyai Schossberger H. Bpest	100
néh. Epstein N., H.M.-Vásárhely	50	1885.	
Izr. hitközség, Szeged	50	n. Hirsch Mór de Gereuth br. Paris	600
néh. Krausz Zsigm., K.-Ladány	50	1886.	
1869.		Engel Adolf, Pécs	60
néh. Bischitz Dávid, Budapest	50	Dr. Pillitz Benő, Veszprém	50
néh. Gans Dávid, Budapest	400	Schreiber Ignác, Bécs	200
1871.		1887.	
néhai Fox Antal, Budapest	500	Rapoch Ignác, Budapest	50
néhai Landau R. L., Budapest	50	1889.	
Izr. hitközség, Ó-Buda	50	néh. Wolfner Gy. öröks., Bpest	1000
1872.		1890.	
néhai Dr. Hercz Bernát, Bécs	50	néh. Fischl Guttman örökösei	50
néh. Özv. Kohn Czeccilia, Bpest	50	néh. Weisz Farkas (hagy.), Bpest	100
néh. br. Königswarter Jónás, Bécs	50	1891.	
Lévai Henrik, Budapest	200	Adler Lajos, Budapest	50
néh. Löw Lipót, Szeged	100	Beimel Jakab és fia, Budapest	50
Mandl Mór, Budapest	50	n. Baumgarten Fülöp, Budapest	100
Dr. Mezei Mór, Budapest	50	n. hatv. Deutsch Bernát, Bpest	50
Pollák Adolf, Budapest	50	id. hatv. Deutsch József, Bpest	50
Ifj. Pollák B., Bécs	50	Deutsch J. József, Bpest	50
néh. podhr. Popper Lipót, Bécs	50	Ehrlich Mózes, Budapest	50
néhai Spitzer Julia, Budapest	50	n. Freystädter Antal lovag, Bpest	100
néh. Steinhardt Márk, Makó	50	n. Gompercz Zsigmond, Budapest	50
néhai báró Schey F., Bécs	50	Herzfelder Emma, Budapest	50
néhai Todeskó N., Bécs	50	Hedrich és Strausz, Budapest	50
néh. Wahrmann Mór, Budapest	50	Haas és Deutsch, Budapest	50
Weltner Jakab, Budapest	50	Izr. hitk. Győr és Györsziget	100
Weisz Miksa, Bécs	50	Izr. hitk. (pesti), Budapest	500
1873.		Izr. Nőegylet, L.-Szt.-Miklós	50
Deutsch Sámuel, Budapest	50	Izr. Nőegylet, Szolnok	50
néhai Fischer M. L., Budapest	50	Izr. Tantestület, B.-Gyarmat	50
Hirsch Manó, Budapest	50	Izr. Tantestület, Körmend	100
néh. Lovag Seidler F., Budapest	50	Izr. Tantestület, Pápa	100
Sváb Lőrincz, Budapest	50	Izr. Tanítótestület, Győr	100
1874.		Keppich Elias, Győr	50
néh. Cohner Károly J., Budapest	50	néh. Karsai Ignác, Budapest	50
1875.		néh. megyeri Krausz Mayer, Bpest	50
Deutsch Jakab, Budapest	60		
hatv. Deutsch Ignác	1000		

	frt		frt
néh. Lederer Mária, Budapest	50	n. Krausz Mayer (hagy.) Bpest,	1000
Latzkó és Popper, Budapest	50	n. Dr. Pollák Henrik (hagyom.)	
dr. Mayer Ármin, L.-Szt.-Mikiós	50	Budapest	200
Báró Popper Ármin, Bécs	100	1895.	
dr. Pfeiffer Fülöp, Győr	50	néh. Machlup Adolf, (hagy.)	1000
Schreiber Ignác, Győr	50	özü. Machlup Adolfné adom.	100
Schweiger Adolf, Budapest	50	Haas Jakab, Budapest, adom.	50
Sternthal Adolf, Budapest	50	Izr. hitk., Kassa	50
Trotzer Alajos, Budapest	50	Weidmann Adolf, Győr	50
n. Ungar Benjámín, Ó-Moravicza	50	1896.	
Lov. Wechselmann Ignác, Bpest	500	néhai Baumgarten Fülöp örök.	1000
néh. Wahrmann Mór, Bpest	200	Dr. Pfeiffer Fülöp, Győr	100
Wodianer F. és fiai, Budapest	50	Lederer Ábrahám, Budapest	50
Weisz J. M., Budapest	100	Neumann-Fürst Mária, Arad	50
1892.		1897.	
Deutsch Lajos, Budapest	50	Lederer Ábrahám, Budapest	50
Györgyei Illés, Budapest	50	Csetei Herzog Péter és özü. hatv.	
Herzog M. L., Budapest	50	Deutsch Bernátné, Budapest	100
néh. Karsai Albert, Budapest	50	n. özü. Hevesi Bischitz Dávidné	
1893.		Budapest	100
néh. hatv. Deutsch Bernát (hagy.),		Wodianer F. és fiai, Budapest	100
Budapest	1000	1898.	
Dr. Ehrenhaft Rezső, Budapest	50	hevesi Bisicz Lajos, Budapest	100
Györgyei Illés, Budapest	50	néhai Sauer József hagy. Bpest	100
Izr. Tanítótétel, Baja	200	1899.	
Kohner Zsigmond, Budapest	100	néh. Lederer Bernátné hagyom.	1000
Temesvári Adolf és neje, Bpest	500	Klingenberg Jakab, Pécs	50
néhai Wahrmann Mór (hagy.),		hatv. Deutsch József Sándor,	
Budapest	1500	Budapest adománya	50
1894.		Lederer Sándor, Bpest adománya	100
Izr. hitk. Temesvár	50	n. Wahrmann Sándor, Bp. hagy.	2000
Dr. Kohner Adolf, Budapest	200	néh. Wodianer Fülöp, Bpest hagy.	200

Pártoló tagok :

Abel Bernát, Budapest	Freund Sándor, Mohács
Adler Gyula, Budapest	25 Freund Vilmos, Budapest
Adler Ignác, Szolnok	Glasner József, Budapest
Aufricht és társa, Budapest	Glück Tivadar, Budapest
5 Dr. Bacher Vilmos, Budapest	Dr. Goldberg Rafael, Budapest
Dr. Bánóczy József, Budapest	Dr. Goldziher Ignác, Budapest
Bischitz Sal. és fia Budapest	30 Özü. Hahn Jakabné, Sz.-Fehérvár
Bloch Mór utóda, Budapest	Heller G. és társa, Budapest
Dr. Blau Lajos, Budapest	Heidelberg Mór, Budapest
10 Blau Miksa, Vác	Dr. Herzog Manó, Kaposvár
Boskovicz Dávid, Győr	Hirsch Adolf, Budapest
Boschán Jakab, Budapest	35 Horovitz Adolf, N.-Szombat
Brachfeld Arnold, Budapest	Hollaender Jenő, Szepes-Olaszi
Brill Henrik és fia, Budapest	Izr. hitközség, Barcs
15 Chevra-Kadischa, Kassa	Izr. hitközség, B.-Gyarmat
Chevra-Kadischa, Győr	Izr. hitközség, Baja
Deutsch Jakab, Budapest	40 Izr. hitközség, Besztercebánya
Deutsch J. József, Budapest	Izr. hitközség, D.-Pentele
Deutsch Jakab, Losoncz	Izr. hitközség, Érsekújvár
20 Deutsch Mór, Vác	Izr. hitközség, Fogaras
Dr. Ernyei Mór, Budapest	Izr. hitközség, Győr és Győrsziget
Ehrlich Mózes, Budapest	45 Izr. hitközség, Igló
Friedmann Márk, Homonna	Izr. hitközség, Kismarton

- Izr. hitközség, Léva
 Izr. hitközség, Losoncz
 Izr. hitközség, L.-Szt.-Miklós
 50 Izr. hitközség, Makó
 Izr. hitközség, Mohol
 Izr. hitközség, Mohács
 Izr. hitközség, N.-Kanizsa
 Izr. hitközség, Nagy-Szent-Miklós
 55 Izr. hitközség, Nyitra
 Izr. hitközség, Ó-Buda
 Izr. hitközség, Pozsony (orth.)
 Izr. hitközség, Rév-Komárom
 Izr. hitközség, Siklós
 60 Izr. hitközség, Sopron
 Izr. hitközség, Szeged
 Izr. hitközség, Szigetvár
 Izr. hitközség, Sz.-Fehérvár
 Izr. hitközség, Tata
 65 Izr. hitközség, L.-Rózsahegy
 Izr. hitközség, Vágújhely
 Izr. hitközség, Veszprém
 Izr. hitközség, Zólyom
 Izr. Iskolaszék, Galgóc
 70 Izr. iskolaszék, Vác
 Izr. tanítóképző-intézet, Budapest
 Izr. Nőegyet, D.-Földvár
 Izr. Nőegylet, Igló
 Izr. nőegylet, Győr
 75 Izr. Nőegylet, Trencsén
 Izr. Nőegylet, Vágsellye
 Izr. Nőegylet, Zólyom
 Izr. Kayserling M. Budapest
 Dr. Klein József, Kassa
 80 Kaufmann József, Mohács
 Kohn Arnold, Budapest
 Kohn és Milch, Budapest
- Dr. Kohn Sámuel, Budapest
 Kornfeld Zsigmond, Budapest
 85 Latzkó és Popper, Budapest
 Lederer Adolf, Budapest
 Leitersdorfer és Társa, Budapest
 Leitner M. L. Budapest
 Dr. Löwy Károly, Sz.-Fehérvár
 90 Maerle Emma, Budapest
 Modern és Breitner, Budapest
 Munk Mór és Társa, Budapest
 Dr. Munkácsi Bernát, Budapest
 Dr. Pfeiffer Fülöp, Győr
 95 Reich Salamon, Baja
 Riesz Testvérek, Budapest
 Schmiedl Albert, Budapest
 szalkai Schwarcz Jakab, Mátészalka
 Dr. Schwarcz Mór, Győr
 100 Schweiger Márton, Budapest
 Dr. Simon József, Budapest
 Singer és Wolfner, Budapest
 Sternthal Adolf, Budapest
 Stark Samu, Nyitra
 105 Dr. Steiner Simon, Budapest
 Spitzer Gerson cég, Budapest
 Spitzer Mór, Széleskut
 Dr. Stiller Bertalan, Budapest
 Szabolcsi Miksa, Budapest
 110 Trebits Ignác, Budapest
 Trotzer Alajos, Budapest
 Dr. Venetianer Lajos, Ujpest
 Witt Manó, Budapest
 Wahrmann Sándor, Budapest
 115 Wertheimer Jakab, Pécs
 Weisz Lajos, Mohács
 Dr. Weiszbürg Gyula, Budapest

Rendes tagok:

- Abeles Jónás, Vágszered
 Adler Jakab, Budapest
 Adler József, Pécsvárad
 Adler Lázár, Tab
 5 Adler Simon, Budapest
 Almási Albert, Galgóc
 Alpár Mór, N.-Kanizsa
 Altmann József, Gy.-Fehérvár
 Altstädter Lajos, Szombathely
 10 Anhaltzer Jakab, N.-Szt.-Miklós
 Balla Bernát, Budapest
 Bálint Dávid, M.-Soók
 Bányai Ferencz, Léva
 Bányai Jakab, N.-Becskekerek
 15 Band Simon, Lakompak
 Bánóczy Henrik, Temesvár
 Bárd Rezső, Budapest
 Barna Jakab, Budapest
 Barna Jónás, Budapest
 20 Barta Albert, Szt.-Gróth
 Barta Fülöp, Veszprém
 Barta Lajos, N.-Kanizsa
 Bátori Sándor, A.-Irsa
 Bauer Mór, Villány
 25 Baum Ármin Perbete
 Bató J. Lipót, Ó-Buda,
 Baumgarten Samu, Győr
 Baumgarten Simon, Miskolcz
 Baumhorn Ede, Szolnok
 30 Becher Jakab, Budapest
 Bein Károly, Budapest
 Bérczi Fülöp, Orosháza
 Berger Ármin, Bolesó
 Berger Benő, Pozsony
 35 Berger Béla, K.-Szt.-Miklós
 Berger Mór, Vác
 Berger Vilmos, Sárbogárd
 Berkes Jakab, Budapest
 Berkovits Károly, Margitta
 40 Bernhard Mór, Trencsén
 Biedermann Adolf, Eger
 Biró Samu, Sopron
 Bischitz Mór, Gyoma
 Blau Henrik, Pápa
 45 Blau József, Szil.-Somlyó
 Blau Mór, N.-Magyar
 Blau Sóma, Körmend
 Bleier Izsák, Miskolcz
 Bleier Jakab, R.-Almás
 50 Blum Salamon, Uj-Verbász
 Blumschein Lipót, Esztergom
 Bodrogi Ignác, Zenta
 Bónis Menyhért, Nyiregyháza
 Bonyhádi Miksa, Szempcz
 55 Borsódi Miksa, Ürmény
 Böhm József, Kisbér
 Braun Ede, A.-Recsény
 Braun József, T.-Földvár
 Dr. Braun Salamon, Budapest
 60 Braunberg Manó, Zsolna
 Brauner Adolf, Zombor
 Brenner Henrik, Nyitra
 Bresnitz Benjámín, Nyitra
 Brett Mór, B. Gyarmat
 65 Bricht Nándor, L.-Rózsahegy
 Bródy Ármin, Pomáz
 Bródy Béla, N.-Megyer
 Brüll Salamon, Vágújhely
 Brüll Soma, Sásd
 70 Büchler Samu, Sasvár
 Buchsbaum Ármin, Pozsony
 Buxbaum Henrik, Pozsony
 Buxbaum Jakab, Kis-Marton
 Buchsbaum Lipót, Pápa
 75 Bún Samu, N.-Kanizsa
 Csajági Béla, Budapest
 Csajági Bernát, B.-Kula
 Csukási Fülöp, Budapest
 Czakó Jakab, Bártfa
 80 Czitrom, Jakab, Belényes
 Darvas Salamon, O-Becse
 Deák Adolf, Léva
 Décsi József, Érsekújvár
 Deutsch Ármin, Budapest
 85 Deutsch Mór, Ádánd
 Deutsch Mór, Szenicz
 Deutsch Samu, Szeged
 Dobó Miksa, Oszlány
 Donáth Dávid, Beled
 90 Dóri Zsigmond, N.-Becskekerek
 Ecker György, N.-Vázsony
 Eckstein Lipót, Salgó-Tarján
 Ehrenthal Mór, N.-Szombat
 Ehrenthal Mór, Pozsony
 95 Eibenschütz Fülöp, P.-Diószeg
 Eichler Albert, K.-K.-Halas
 Elasz Manó, L.-Rózsahegy
 Engel Adolf, Budapest
 Engländer Mózes, Kassa
 100 Erdős Adolf, Budapest
 Erdős Jakab, Baja
 Fehér S. Sámuel, Laczháza
 Fejér Lipót, Szécsény
 Feldmann Samu, Szentés
 105 Feuermann Márk, Bátorkesz
 Feledi Mór, Sz.-Váralja
 Fischhof Márk, Heves
 Fischer Ferencz, Földes
 Fischer Ignác, Nyitra
 110 Fischer Lipót, L.-Szt.-Miklós
 Fischer Márk, Bpest
 Fischer Mór, H.-Nádudvar
 Fischer Sarolta, Bpest
 Fischmann Ignác, V.-Apáti
 115 Fleischmann J. Gyula, Budapest
 Fleischmann Izráel, Zsámbék
 Fleischner Lipót, Besztercebánya
 Fodor Miksa, Vágsellye
 Földes Lipót, Budapest
 120 Földesi Joáchim, Budapest
 Frankl Miksa, Feketehegy
 Freund Bernát, N.-Bittse
 Fried József, Trencsén
 Fried Zs. Simon, B.-Bánya
 125 Friedländer József, Buj
 Friedmann Adolf, Ungvár
 Friedmann József, Kálóz
 Friedmann Lipót, Ungvár
 Friedmann Márton, Farád
 130 Füredi Ignác, Budapest
 Fürst Salamon, Ujvidék
 Fürst Samu, B.-Földvár

- Füzi Márk, L.-Szt.-Miklós
Galgóczi Ábrahám, Galgóc
135 Gál Simon, N.-Rippény
Galandauer Irma, Szabadka
Geiger Miksa, Esztergom
Gellért Mór, Szirák
Gemeiner Áron, Szempcz
140 Gere Antal, Ozora
Gerő Ignác, N.-Szombat
Gettler Ignác, Mezőtúr
Gimes (Goldberger) Simon, Miskolc
Gipsz Ignác, Pöstyén
145 Glück Mór, Mezőtúr
Glücksmann Lipót, Sz.-Fehérvár
Galgóczi Ábrahám, Galgóc
Gold Adolf, Marczali
Goldberg Maier, Budapest,
150 Dr. Goldberger Zsigmond, Bpest
Goldhammer Samu, Csorna
Goldstein Jakab, Kalocsa
Gottlieb Márk, Ungvár
Gömöri Armin, Kaposvár
155 Graf Adolf, Érsekújvár
Grosz Ignác, Kápolnás-Nyék
Groszmann Ábrahám, A.-Torda
Groszmann Adolf, Trencsén
Groszmann Mór, S.-A.-Ujhely
160 Gruber Jenő, S.-A.-Ujhely
Grünberger Fülöp, N.-Bittse
Grünberger Izsák, B.-Topolya
Grünberger Lipót, Budapest
Grünberger Manó, Léva
165 Grün Jakab, Paks
Gyömörei Miksa, Zala-Lövő
Győri Adolf, Budapest
Györki Károly, Apatin
Haas Mór, Péczel
170 Habermann József, Budapest
Hahn Adolf, Pozsony
Hahn Dávid, Pozsony
Hajnal Jakab, Budapest
Halász Náthán, Budapest
175 Halász Mór, Szatmár
Halász Samu, Eger
Hamburger Ignác, A.-Szántó
Handelsmann Leó, Szabadka
Havas Henrik, K.-Körös
180 Havas Károly, R.-Komárom
Heilpern Benő, D.-Szerdahely
Heksch Ignác, Gyula-Fehérvár
Heller A. Lipót, Czabaj
Hermann József, Mátészalka
185 Herz Bernát, Kis Jenő
Herzfeld Fülöp, Vésztő
Herzfeld Jakab, Tata
Herczka Gusztáv, Budapest
Herczka Henrik, Kürth
190 Herczka János, Budapest
Herczka Izráel, Vág-Szered
Hevesi József, J.-Á.-Szállás
Hirschfeld Ödön, Zenta
Hoch József, Pécs,
195 Hochenberg Vilmos, N.-Bittse
Hoffmann Lajos, N.-Szalonta
Hoffmann Mór, N.-Kanizsa
Holländer Áron, Ó-Gyalla
Horn Lipót, Báth
200 Horn Samu, Verpelét
Horovitz Jakab, H.-M.-Vásárhely
Horovitz Simon, Budapest
Horváth Samu, Dombóvár
Huszerl György, Lugos
205 Jellinek József, Pozsony
Kálmán Mátyás, Turkeve
Kalmár Dávid, Ó-Becse
Kamplér P. Péter, H.-Böszörmény
Kanitz Zsigmond, Budapest
210 Kanizsai Mór, Modor
Kacz Henrik, L.-Szt.-Miklós
Kaufmann Ármán, S.-A.-Ujhely
Kaufmann József, Budapest
Kardos Dávid, Krompach
215 Kellert Lajos, N.-Kanizsa
Kellner Ignác, Siklós
Kemény Simon, H.-M.-Vásárhely
Kertész Ármán, Budapest
Klauber Jónás, Kecskemét
220 Klein Adolf, Petrovoszellő
Klein Ármán, Új Kécske
Klein Éliás, Pásztó
Klein Gábor, Kun-Félegyháza
Klein Gyula, Szombathely
225 Klein Izráel, Ada
Klein Jenő, Nemes-Kosztolány
Klein Lipót, Új-Verbász
Klein Lipót, Vágújhely
Klein Márk, Miklós
230 Klein Mór, T.-Szt.-Miklós
Klein Salamon, Pozsony
Klein Sámuel, Ungvár
Klein Sándor, N.-Lak
Kleinwald Lipót, Ó-Becse
240 Klingenberg Jakab, Pécs
Knopfler Sándor, S.-A.-Ujhely
Kohn Bernát, Zimony
Kohn Ede, Sebes-Kellemes
Kohn Etel, Nagyvárad
245 Kohn Izidor, Z.-Tapolca
Kohn Miksa, N.-Károly
Kohn Mór, Pécs
Kohn Salamon, N.-Szombat
Kohn Samu, Szombathely
250 Kohn Simon, Miskolc
Kohn Simon, Zavar
Kohn Vilmos, Pozsony
Kolozsvári Izsó, Cs.-Somorja
Kondor Ignác, Budapest
255 Kondor József, N.-Kanizsa
Koralek Emil, Budapest
Korányi József, Kispeszt,
Kornfeld Gyula, Budapest
Kornhauser Simon, Késmárk
260 Kornhauser Adolf, Lipnik
Kornstein Ignác, Högyész
Kovácsné Frank Katalin, Kis-Várda
König Izidor, Nyitra
Körösi József, Szombathely
265 Köves Izsó, Budapest
Kozma Jakab, Tasnád
Kramer Miksa, Vác
Kramer Simon, Duna-Pentele
Krausz Ármán, Csorna
270 Krausz Jakab, Veszprém
Krausz Márk, Sz.-Fehérvár
Krausz Salamon, Lengyeltóti
Dr. Krausz Sámuel, Budapest

- Krausz Simon, Miskolcz
 275 Krausz Vilmos, Csögle
 Krausz Vilmos, Galántha
 Kron Mór, Veszprém
 Kun Lajos, Baja
 Kuti Zsigmond, Debreczen
 280 Kuttner Miksa, Budapest
 Kürcz Lipót, Trencsén
 Ladányi Bernát, Zsarnocza
 Ladányi Miksa, Budapest
 Lakner Mór, Eger
 285 Láczer Samu, Czegléd
 Láng Ignác, Szakcs
 Lebovics Izák, Ol-Liszka
 Lederer Ábrahám, Bpest
 Lederer József, Soroksár
 290 Lefkovics Ármin, Putnok
 Leitersdorfer József, L.-Rózsahegy
 Lendler Izidor, Luki
 Lehner Lipót, Besztercebánya
 Lendvai Fülöp, Kis-Marton
 295 Lengyel Máier, Galantha
 Lengyel Manó, Baja
 Lengyel Samu, Homonna
 Lerner Vilmos, Erzsébetfalva
 Letényi Ármin Varannó
 300 Lévai Izor, Budapest
 Lieberman Samu, Tokaj
 Lipscher Jakab, Zsámbék
 Löb Simon, Duna-Földvár
 Löbl Lipót, Marczali
 305 Löblovits Izsák, Girált
 Löffler Jónás, N.-Becserek
 Löwenstein Paula, Veszprém
 Löwy Gyula, Ács
 Löwy Fülöp, Stanisics
 310 Löwy Izidor, A.-Szántó
 Löwy Náthán, Barcstelep
 Löwy Sámuel, Derecske
 Löwy Mór, Igló
 Lukács Adolf, Abauj-Szina
 315 Lustig Emma, Budapest
 Lustig Susmann, Bpest
 Magyar Imre, Ürmény
 Maislis Ferencz, Budapest
 Maislis Rafael, A.-Szántó
 320 Dr. Málnai Mihály, Budapest
 Mandl Bernát, Budapest
 Mannheim Sámuel, Vicsap-Apáti
 Margarethen Izrael, Ungvár
 Marmorstein Samu, Vittencz,
 325 Mátrai Jakab, Zsolna
 Meisner Kálmán, Raszlavicza
 Menczer Ignác, Nyitra
 Mendl József, Párkány
 Mendl Lajos, Budapest
 330 Munk Béla, Trencsén
 Müller Adolf, Budapest
 Nagy Ignác, Kótaj
 Nagy József, Bezdán
 Natonek Dezső, Vác
 335 Neuberger Lipót, N.-Szombat
 Neufeld Ármin, Zólyom
 Neumann Ármin, Arad
 Neumann Vilmos, Tisza-Beő
 Nuszbaum József, Pápa
 340 Oblatt Mór, Budapest
 Offenberger Salamon, Mocsonok
 Ornstein Salamon, Jászberény
 ÖsterreicherLázár, Pozsony
 Österreicher Miksa, Pozsony
 345 Österreicher Mór, Pápa
 Ózer Zsigmond, Budapest
 Pártos Samu, Zombor
 Pallos Ad. If. Tornóc
 Pauker Lipót, N.-Szt.-Miklós
 350 Pintér Zsigmond, Budapest
 Pfeiffer Ignác, Budapest
 Pfeiffer Mór, Győr
 Pfeiffer Mór, Pápa
 Policzer Gyula, Enying
 355 Pollák Albert, Pozsony
 Pollák Kaim, Budapest
 Pollák Károly, Vasvár
 Pollatsek Mór, Stomfa
 Polacsek C. Vilmos, Marosvásárhely
 360 Popper Lajos, Galanta
 Popper Mór, T.-Teplicz
 Rába Albert, A.-Kubin
 Radó Vilmos, Budapest
 Radó Lipót, Ar.-Maróth
 365 Rakovszky Dániel, Vág-Szered
 Ranschburg Adolf, Czegléd
 Rausnitz Jakab, Babocsa
 Rechnitz Adolf, Besztercebánya
 Redlich Mór, Boldogasszony
 370 Reichenthal Ármin, Téth
 Reif Jakab, Budapest
 Reich Lipót, Budapest
 Reich Sámuel, Budapest
 Reich Szeréna, Pozsony
 375 Reimann Mór, N.-Tapolcsány
 Reisz Izsák, Budapest
 Reitzer Ignác, D.-Szerdahely
 Révai Adolf, Budapest
 Révai Miksa, Budapest
 380 Révai Miksa, Keszthely
 Révész Márton, Szombathely
 Rosenberg M. Dávid, B.-Topolya
 Rosenberg Nándor, Szeged
 Rosenberg Salamon, Mátészalka
 385 Rosinger Márton, Miskolcz
 Rosner Mózes, M.-Sziget
 Roth Ede, Mosony
 Roth Kálmán, Námesztó
 Roth Lajos, Námesztó
 390 Rotter Salamon, Budapest
 Rózsa Ede, Budapest
 Rozsnyai Samu, Szikszó
 Rosenstein Soma, Siklós
 Salamon Náthán, Budapest
 395 Sasvári Béla, Pécs
 Sági Alajos, Szatmár
 Sági József, Kisbér
 Sebők Gábor, T.-A.-Szalók
 Sebestyén Manó, Budapest
 400 Serlegi Márk, Csurog
 Silberstein Ede, Mosóc
 Dr. Simonyi Jenő, Budapest
 Simonyi Szera, Budapest
 Singer Adolf, B.-Gyarmat
 405 Singer A. Henrik, Budapest
 Singer Izrael, S.-A.-Ujhely
 Sipos Ignác, Bács-Almás
 Sipos Lipót, Szarvas
 Solt Samu, Kunhegyes

- 410 Soltész Adolf, Szentés
Somogyi Dávid, Dombóvár
Sor Mihály, Budapest
Spitzer József, Baja,
Spitzer Lipót, B.-Bicske
- 415 Sproncz Adolf, Ny.-Pereszlény
Sproncz Dávid, Miskolcz
Sproncz Ede, Vág-Szered
Sugár Ferencz, T.-Szele
Süsz Ármin, Högyész
- 420 Schächter Károly, Győrsziget
Schäffer Lipót, Békés
Schäffer Dávid, P.-Diószeg
Scher Áron, Kis-Körös
Scheer Bernát, Baja
- 425 Schichtanz Ármin, Budapest
Schindler Lipót, Pozsony
Schischa Adolf, Pápa
Schlesinger Ármin, Erd
Schlesinger Ármin, Miskolcz
- 430 Schlesinger Ignác, S.-N.-Bajom
Schlesinger Vilmos, Mosdos
Schloss Lajos, B.-Topolya
Schneider Jakab, S.-A.-Újhely
Schnürmacher Adolf, Eperjes
- 435 Schor Ármin, Pápa
Schön Ármin, Galgóc
Schön Dávid, Budapest
Schön Mór, S.-A.-Újhely
Schönberger Márton Bronyistye
- 440 Schönberger Mór, Huszt
Schönberger Samu, F.-Szele
Schönbrun Márk, Miskolcz
Schönfeld Márk, Kapuvár
Schulhof Lipót, Ó-Moravicza
- 445 Schusdek Sándor, N.-Bittse
Schwarz Ábrahám, Verbó
Schwarz Gyula, Nyitra
Schwarz Károly, Barcs
Schwarz Lipót, Kassa
- 450 Schwarz Márk, Vác
Schwarz Mór, Bécs
Stark Ármin, Mohol
Stark Mór, Szenicz
Stekler Samu, Baja
- 455 Stein Dávid, R.-Palota
Steiner Dávid, Pécs
Steiner Ignác, Léva
Steiner Mór, Tata
Steinitz Gyula, Luki
- 460 Steinwurtz Ignác, N.-Perkáta
Stern Ábrahám, Budapest
Stern Jakab, Kassa
Stern Mór, Budapest
Stier Ignác, Mosony
- 465 Stöckelmacher Bernát, Ó-Buda
Strauber Jakab, Keczel
Strauss Zsigmond, Z.-Tapolcza
Sugár Mór, Kaposvár
Streisinger Sándor, B.-Gyarmat
- 470 Stricker Simon, Baja
Szabó Adolf, Jászberény
Szalai Dávid, Budapest
Szabó Lipót, Szécsény
Szántó Ede, Baja
- 475 Szántó Ede, Szabadka
- Szántó Sámuel, Budapest
Szenes Kálmán, Budapest
Székely Lajos, Budapest
Székely Lipót, Makó
- 475 Szép Lipót, Veszprém
Szigeti Sámuel, Veszprém
Szilágyi Mór, Orosháza
Szilágyi Nándor, Kassa
Szimányi Adolf, Puchó
- 480 Szirtes Miksa, Beodra
Szirtes Zsigmond, Paks
Szontágh Jenő, Szolnok
Szógyi G. Vilmos, Győr
Szógyi Lipót, Vágbesztercze
- 485 Szógyi Ignác, Puchó
Szücs J. Jenő, Budapest
Szücs Samu, Budapest
Tauber Nándor, Késmárk
Tauszig Mór, Gyöngyös
- 490 Tauszk Ede, Lugos
Tauszky Sámuel, Budapest
Tolnai Ábrahám, Ó-Szivác
Tolnai J. Béla, Budapest
Totisz József, Budapest
- 495 Traubl Márk, Hódmezőkövesd
Trencsényi Adolf, Tolcsa
Ujvári Adolf, P.-Ladány
Vajda Ignác, Budapest
Vajda Miksa, Galgóc
- 500 Vándor Soma, N.-Bittse
Váradi József, Gyöngyös
Vécsei J. Kálmán, Budapest
Vedres Lipót, F.-Balogh
Vértesi Adol, Kaposvár
- 505 Vilheim József, Tata
Vitt József, Sárospatak
Vogelhut Dávid, L.-Szt.-Miklós
Vörös Simon, Vágújhely
Weinberger Mór, Vásáros-Namény
- 510 Weisz Gábor, Pécs
Weisz Lipót, Magyarfalva
Weisz Lipót, Miskolcz
Weisz Náthán, Lőcse
Weisz Náthán, Turaluka
- 515 Weisz Pinkász. K.-K.-Halas
Weisz Sámuel, Ajka
Weisz Sámuel, Kis-Hegyes
Weisz Samu, Szakolcza
Weisz Zsigmond, N.-Bittse
- 520 Weisz Zsigmond, Trsztena
Weisz Mózes, Miskolcz
Dr. Weisz Miksa, Budapest
Weiszberger Fülöp, Cserevenka
Wertheimer Géza, Zólyom
- 525 Wiener Jakab, Zsolna
Wittenberg Vilmos, Tata
Wittmann P. Pál, N.-Tapolcsány
Wolf Adolf, Szill
Wolf Ármin, Budapest
- 530 Wurmfeld Ignác, Körmend
Zeisler Mór, A.-Irsa
Dr. Zsengeri Samu, Budapest
Zukermann Frigyes, Homonna

Budapest, 1900. január 29-én.